Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... 21-һээ гарана | № 222 (15845) | 1981 оной сентябриин 25, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ «ОЛОНОЙ ХАБААДАЛГАТАЙ ФИЗИЧЕСКЭ КУЛЬТУРА БА СПОРТЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ТУХАЙ» ТОГТООЛ БАТАЛАН АБАБА.

...дотор олониитын физическэ культурые хүгжөөлгэ, спортсменүүдэй мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлхэ, уласхоорондын спортын харилсаа холбоое үргэдхэхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдаа гээд тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Физкультурна хүдэлөөнэй үргэн далайсатай социализмын гол түйлалтануудай нэгэн болоно.

...дүршэлэй харуулдагаар, физкультура ба спортоор һалгарягүйгөөр эрхилдэг ажалша коллективүүдэй үйлэдбэриин үрэ дүн ашаг үрэтэй нүлөө үзүүлжэ, ажалһаа һамшаха хэрэгые үсөөрүүлхэ, ажалай бэхижүүлхэ, кадрнууд ажалһаа гаралга, хорооходо арга олгоно байна.

...зэй хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитет, ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК, министерствэнүүд болон албан зургаанууд спортын олон эмхинүүдэй совет хүнүүдэй һүүдал ажабайдалда физическэ культура бүри нэбтэрүүлхэ ёһотой хэмжээнүүдые ...бии байгаа материальна баазыень үрэ багаар хэрэглэнэ. Хүн зоной олониинь бэеын тамирай болзорто мүнөөнэй үйлэдбэри ба СССР-эй Зэбсэгтэ хүсэнэй зэргэнүүдтэ алба хэхэ урда табидаг шэрүүдтэ үшөөл гүйсэд харюусанагүй. Хүгжэлтэй болон алба хаагшадай хүдэлмэрилгэнүүдһээ, олониитын эдэнэй бэе махабадынь үсэлэ байһанһаа арадыда нилээд ехэ гарзануудые ушаруулагдадаг. ...хүн зоной, студентнүүдэй һурагшадай физическэ хүмүүжүүлгэдэ горитой дутагдалнууд ушарна. ...хэрэгсэлнүүдээр зоной, илангаяа үхибүүд залуушуулай улам ургажа бай эрилтэнүүд үшөөл хангагдана.

...зоной дунда физическэ культура ба спортые үргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ хохидол ушаруулан, физическэ культура ба спортын комитедүүд, һайн дуранай спортын бүлгэмүүдэй соведүүд бүхэсоюзна, республиканска, хизаарай ба областной мүрысөөнүүдые, һуралсал һорилгонуудые гаргахаяа харюулхагүй олоор үнгэргэжэ, айхабтар ехэ мүнгэ зөөри гаргашалдаг, нилээд олон хүнүүдые ажалһаань, һуралсалһаань һамшаадаг байха юм. Албан зургаанай талаар физкультурна хүдэлөөнэй холбоогүй байһан, һайн дуранай спортын бүлгэмүүдэй бүридэлэй хүсэд тааруу болгогдоогүй байһан ушар олониитын хүдэлмэрие эмхидхэлгэдэ ехэ дутуу дундануудые тохёолдуулдаг. Совет спортсменүүдэй мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ һаад торбо татадаг. Илангаяа физкультурно-элүүржүүлгын хүдэлмэриин асуудалнуудаар научна шэнжэлгэнүүд хангалтагүйгөөр хэгдэнэ. Физическэ культура ба спортые нэбтэрүүлгэ олохон ушарта элдэб мүрысөөнүүд тухай тобшо мэдээсэлээр дүүрэшэдэг. Үргэн ниитэ арад зоной дунда физическэ культурые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ хангалтагүйгөөр зорюулагдадаг байна.

Нютагай партийна органууд, арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд зарим ушарта олониитын физическэ культурые хүгжөөхэ хэрэг хүтэлбэрилгые һулаар бэелүүлдэг, коммунис байгуулалтын экономическа, социальна ба хүмүүжүүлгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэрэнэй удха шанарые хангалтагүйгөөр хараада абадаг байха юм.

«Хүнүүдэй элүүр энхэ тухай оролдолго,— гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэлээһэн,—физическэ культура ба спортые хүгжөөлгэһөө таһаршагүй юм. Совет спортсменүүдэй гайхамшагта түйлалтанууды амжажа байһыень Москвагай Олимпиада эли бодоор харуулаа. Гэбэшье имагтал спортын үндэр түйлалтанууд бэшэ, харин нэн түрүүн олоной хабаадалгатай физкультура ба спорт бидэнние хододоо һонирхуулдаг юм. Энэ талаар түйлагдаһан амжалтанууд эли тодо. Теэд олон хүнүүдтэ спорт мүнөө дээрэ хаража һонирхолгын зүйл болодог байһан зандаа. Иимэ байдалые заһаруулха хэрэгтэй. Физическэ культура үргэн ниитэ арад зоной, илангаяа үхибүүдэй үдэр бүриин ажабайдалда нэбтэрэн ороходо ёһотой».

Хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда физическэ культура ороной экономическа ба өөрыгөө хамгаалха хүсые дээшэлүүлхэ, совет хүнүүдэй оюун бодолой эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ али болохоор нүлөөлхэ хүнние дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлгэдэ, ажабайдалай элдэбхитэй хараа бодол бүридүүлгэдэ нүлөө ехэтэй арга нүхэсэл болохо ёһотой.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй, нүхэр Л. И. Брежневэй захяа заабаринуудтай зохилдуулан, физкультурна хүдэлөөе партиин зүгһөө хүтэлбэрилгэ шангадхахыень, үргэн олониитын дунда физическэ культура ба спортые ёһотой һайнаар хүгжөөхын түлөө совет, профсоюзай, комсомолой, спортын ба ажахын организацинуудай харюусалга дээшэлүүлхыень КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет союзна республиканууудай Компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомуудые, обкомуудые, окружкомуудые, горкомуудые, райкомуудые уялгалаа.

Физическэ культурые хүгжөөхэ тухай гаргагдадаг анхарал оролдолго СССР-эй эрхэтэн бүхэнэй физическэ культура, спорт ба туризм эрхилхэ талаар Совет Конституциин тэрээндэ олгодог арга боломжые бүрин хүсэдөөр хэрэглэжэ шадаха эрхэ байдал байгуулха ёһотой.

Физическэ упражненинүүдые, спорт болон туризмые эрхилэлгын ойрын жэлнүүдтэ совет хүнэй, илангаяа үхибүүд ба залуушуулай үдэр бүриин эрилтэ хэрэглэмжэ болохынь тула физическэ культура ба спортые саашаданьхүгжөөхэ талаар бодото хэмжээ ябуулгануудые зохёон бэелүүлхэ.

Совет хүнүүдэй үдэр бүриин ажабайдалда физическэ культура нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри хүтэлбэрилгые һайжаруулхыень орон дотор спортые саашаданьхүгжөөхыень, «Ажал хэхээр, СССР-ые хамгаалхаар бэлэн» гэһэн комплексын үндэһэ һуури дээрэ бүхы хүн зоной дунда физическэ хүмүүжүүлгын гуримые һайжаруулхыень, кадрнуудые бэлдэхэ ба тэдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхыень, уласхоорондын спортын харилсаа холбооной ашаг үрэ ехэдхэхыень, эдэ шэглэлнүүд дээр министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, ниитын эмхинүүдэй ажал ябуулгые зохилдуулан табихыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэ дурадхагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедэй, нютагуудтахи тэрэнэй органуудай бодото ажал ябуулга олониитын дунда физическэ культура, спорт, туризм болон элдэбхитэй амаралтые хүгжөөхэ, совет бүлэ бүхэнэй һүудал байдалда физическэ культурые нэбтэрүүлхэ тухай КПСС-эй XXVI съездын захяа заабаринуудые дүүргэхэ талаар шэглүүлгэдэ, профсоюзуудтай комсомолтой, СССР-эй ДОСААФ-тай, ниитын бусад эмхинүүдтэй, министерствэнүүд ба албан зургаануудтай нягта холбоо барисаатайгаар бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Орон дотор физическэ культура ба спортые партиин, гүрэнэй зүгһөө хүтэлбэрилгые шангадхаха зуураа, физкультурна хүдэлөөндэ түлөөһэгүй хүдэлхэ гуримые саашадань хүгжөөхэ, совет хүнүүдэй бэеын тамирай бэхижүүлгын гол шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ һайн дуранай спортын бүлгэмүүдэй, спортын элдэб зүйлнүүдэй федерацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ шухала.

Физическэ культура ба спортые хүгжөөлгын эгээн шухала зорилгонуудые шиидхэхэ: кадрнуудые бэлдэхэ ба мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ, спортын түхеэрэлгэнүүдые бариха, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, спортын хэрэгсэлнүүд болон түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха, спортын-олониитэ хэмжээ ябуулганууды үнгэргэхэ талаар совет, профсоюзай, спортын органуудай, СССР-эй ДОСААФ-ай комитедүүдэй ажал ябуулгые залан эмхидхэхэ хэрэгые һайжаруулхыень партийна комитедүүдтэ дурадхагдаа.

Совет хүнүүдэй элүүр энхые бэхижүүлгэдэ, эдэнэй хүдэлхэ шадабари болон ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, Эхэ ороноо, социализмын түйлалтануудые хамгаалхаар бэлэн байлгада, энэрхы һайхан һанаа сэдьхэл, урма зориг, хүсэ шадал ба тэсэбэри бүридүүлгэдэ, ургажа ябаа залуу үетэнние элүүр энхээр, соггой хүхюунээр хүмүүжүүлгэдэ али болохоор нүлөөлхэ гэшэ физкультурна хүдэлөөнэй, бүхы физическэ хүмүүжүүлгын гол зорилго болоно.

Хүн зоной физическэ хүмүүжүүлгэ хүтэлбэрилгые һайжаруулха. Түсэбтэ даабаринуудай үндэһөөр физкультурна хүдэлөөнэй материальна баазые саашадань бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхыень;

спортын ба туристска хэрэгсэлнүүдые зээлээр үгэдэг пунктнүүдые, худалдадаг магазинуудые олошоруулхыень, нютагай промышленностиин предприятинуудта дурсагдаһан эд бараа үйлэдбэрилгые үргэдхэхыень;

Белоруссида, Ленинград болон Пензэ хотонуудта олдоһон дүй дүршэлые хэрэглэжэ, хүн зоной ажаһуудаг газарта, тэрэ тоодо ажахын тоосооной үндэһэ һуури дээрэ физкультурно-спортын клубуудые, физкультурно-элүүржүүлгын комбинадуудые, профсоюзай болон комсомолой организацинуудтай хамта үргэдхэхыень союзна ба автономито республиканууудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, арадай депутадуудай хизаарай, областной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэ, министерствэнүүд болон албан зургаануудта даалгагдаа.

Тэрэ тоодо байрын бэшэ гэрнүүдые, эдэнэй түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые таһалжа үгэхэ, спортын барилганууды хэхэ, спортын хүдэлмэридэ мүнгэ һомолхо, материально-техническэ хангалгада шефтээ абаһан эмхинүүдые хабаадуулха гуримые оруулалсан, хүн зоной ажаһуудаг газарта физкультурно-ниитэ хүдэлмэрие эмхидхэхэ тухай нормативно-хуули ёһоной актнуудые гуримшуулхаар, нарижуулан һайжаруулхаар хараалагдаһан дурадхалнуудые зургаа һарын болзор соо СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ хабаатай министерствэнүүд болон албан зургаануудай хабаадалгатайгаар оруулхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культура ба спортын комитедтэ, ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да даалгагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедэй дурадхалаар физическэ культурын ба спортые хүгжөөлгын гол дүнгүүдые СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбүүдэй проектнүүдтэ 1982 онһоо эхилжэ оруулхыень СССР-эй Госпланда даалгагдаа. Эдэнние бэелүүлгын дүнгүүдые СССР-эй ЦСУ гүрэнэй статистическэ тоосоон дотороо хараада абаха байна.

Орон дотор мүрысөөнүүдые, һуралсал һорилгонуудые үнгэргэхэ хэрэгые гуримшуулха, энэ талаар мүнгэ зөөри ашагтай һайнаар гаргашалха тодорхой хэмжээнүүдые абажа бэелүүлхыень ВЦСПС-тэй, ВЛКСМ-эй ЦК-тай, СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министерствэтэй, СССР-эй Гэгээрэлэй министерствэтэй, техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэй, Обороной министерствын спорткомитедтэй, «Динамо» гэжэ бүхэсоюзна физкультурно-спортын бүлгэмэй Центральна соведтэй ба СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-тай хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культура ба спортын комитедтэ дурадхагдаа. Ажалша коллективүүдтэ, һуралсалай эмхи зургаануудта, хото городуудта, районуудта спортын хэмжээ ябуулгануудые имагтал ажалһаа, һуралсалһаа сүлөө сагта, харин окружной, областной болон хизаарай мүрысөөнүүдые гол түлэб субботын, амаралтын үдэрнүүдтэ үнгэргэхэ.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

НҮХЭР КОНСТАНТИН УСТИНОВИЧ ЧЕРНЕНКЭДЭ

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша Танине дала наһатай болоһон үдэрөөртнай халуунаар амаршална.

Ажаллажа байгаа бүхы үе соогоо, партийна болон гүрэнэй тушаалнуудые даажа байхадаа, Та өөрынгөө хүсые, эрдэм бэлигые, ехэ дүй дүршэлые коммунис байгуулалтын хэрэгтэ, марксизм-ленинизмын агуу нангин зорилгонуудта хизааргүй үнэн сэхээр зорюулнат.

Манай хүндэтэ хани, нүхэр Константин Устинович, Танай ута наһа наһалхыетнай, элүүр энхэ ябахыетнай, манай партиин ба совет арадай аша туһада, коммунизмын түгэс илалта түйлахын тулада саашадаа үрэ түгэсөөр ажаллахыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

КПСС-эй Центральна Комитет | **СССР-эй Верховно Соведэй Президиум** | **СССР-эй Министрнүүдэй Совет**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙ НҮХЭР К. У. ЧЕРНЕНКЫЕ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР, «ХАДУУР БА БАЛТА» ГЭЖЭ ХОЁРДОХИ АЛТАН МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяануудтай байһанайнь түлөө, 70 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Социалис Ажалай Герой нүхэр Константин Устинович **Черненкые Ленинэй** орденоор, **«Хадуур ба балта»** гэжэ хоёрдохи алтан медаляар шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной сентябриин 23.

ВЫСТАВКЭ ХАРАБА

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов Москвада харуулагдажа байһан, «Австриин мүнөөнэй техникэ» гэжэ выставкэдэ сентябриин 23-най үдэр ерэжэ хараба. Австриин Республикын ба Советскэ Союзай хоорондын худалдаа наймаа, промышленна хамжаа, научно-техническэ харилсаа холбоо саашадань үргэдхэлгэдэ туһалха зорилготой экспозицитайнь танилсаа.

Австриин 60-аад шахуу фирмын продукциин табигдаһан экспозици ГКНТ-тэй, СССР-эй худалдаа наймаанай-промышленна палатын «Экспоцентр» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлтэй хамта Австриин экономикын федеральна палатаар эмхидхэгдэнхэй.

Выставкые харалгада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. Н. Макеев, Н. В. Талызин, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаба.

Удаа тээнь Н. А. Тихонов «Инчасмаш-3'» гэжэ уласхоорондын выставкэдэ ошожо хараа.

(ТАСС).

И. В. КАПИТОНОВ КУЗБАССТА

КЕМЕРОВЭ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай секретарь И. В. Капитонов сентябриин 20—23-да Кемеровскэ областьдо байба. КПСС-эй XXVI съездын хараалһан зорилгонуудтай зохилдуулан, эмхидхэлэй партийна хүдэлмэри саашадань улам һайжаруулхын тула областиин коммунистнуудай шиидхэхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэһэн КПСС-эй обкомой пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

И. В. Капитонов областиин промышленна хэдэ хэдэн предприятинуудаар ябаба. Ажалшадтай, партийна болон Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бүтээхэ, түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулаа.

И. В. Капитоновые КПСС-эй Кемеровскэ обкомой нэгэдэхи секретарь Л. А. Горшков, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ф. В. Попов үдэшэжэ, область соогуур хамта ябалсаба.

ҮҮСХЭЛШЭД ДУРАДХАБА

СССР-эй Арадай ажахын түйлалтануудай выставкэ дээрэ нээгдэһэн экспозици СЭВ-эй гэшүүн оронуудта техническэ зохёохы ажалые хүгжөөлгэдэ, үйлэдбэриин гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, тэрэнэй үүргые дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаһан байна. Машина бүтээлгын талаар Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, СССР-эй ба Чехословакиин ухаалан зохёогшодой, уралан нарижуулагшадай түйлалтанuудтай танилсуулна. Кубын, Финляндиин новаторнуудай делегацинууд тэрээндэ мүн лэ хабаадана.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронууд түйлалтануудаа халан абалсадаг, технико-экономическа асуудалнуудые хамтаараа шиидхэдэг заншалтай юм.

Тэрэнэй программын үндэһөөр гэшүүн-оронуудай национальна үдэрнүүд үнгэргэгдэжэ, үүсхэлшэд дүй дүршэлөө халан абалсаха, ажалай түрүү арганиуудые олондо харуулха байна. (ТАСС).

...М-ай асуудалнуудаар ...хэсоюзна научно-практическа конференци

...дэр үдын урда тээ конференцидэ хабаадагшад Байгал-Амарай түмэр зам шадархи газар дайдые ажахын талаар ашаглалгын гол шухала асуудалнуудаар 13 секцидэ хүдэлһэн байна. Ленинэй ордента Буряадай гүрэнэй ...болон балеэдэй академическэ театр соо конференциин ...пленарна заседани болобо. Энэ заседание конференциин Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, академик А. Г. ... хүтэлбэрилөө.

...арна заседани дээрэ 13 секциин ударидагшад: ...оршон тойронхи дайдые ажахын талаар ашаглалгые эмхидхэлгэ» гэһэн асуудалаар СССР-эй Госпланай дэргэдэхи СОПС-ой түлөөлэгшэ, экономическа эрдэмэй доктор ...Граник, «БАМ шадархи газар дайдые ажахын талаар ...лгын социально-экономическа асуудалнууд» гэһэн ...аар РСФСР-эй Госпланай дэргэдэхи ЦЭНИИ-гэй түлөөлэгшэ, экономическа эрдэмэй кандидат **В. И. Дмитриев**, ...шадархи газар дайдын минерально-түүхэй эдэй нөөсэ ба геологи» гэһэн асуудалаар СССР-эй Науканyудай ...гэшүүн-корреспондент **Л. И. Красный**, «БАМ шадархи нютагуудай түлишын-энергетическэ комплекс» гэһэн ...аар СССР-эй Науканyудай академиин гэшүүн-корреспондент **Ю. Н. Руденко**, «БАМ шадарай ой модоной промышленна комплекс» гэһэн асуудалаар СССР-эй Ой модоной ...саарһанай ба модо болбосоруулгын министрэй ..., экономическа эрдэмэй кандидат **К. М. Продайвода**, ...шадар эдеэ хоолой бааза байгуулха зорилгонууд» гэһэн асуудалаар ВАСХНИЛ-ай гэшүүн-корреспондент **В. Р. Бо...**, «БАМ шадар олзоборилгын ба шанаржуулгын промышленна һалбаринуудые хүгжөөхэ талаар һалбаринууд ба ...хоорондын харилсаанууд» гэһэн асуудалаар экономическа эрдэмэй доктор **В. М. Андриянов**, «Сынныридуу... комплексноор хэрэглэлгэ ба болбосоруулга» гэһэн асуудалаар геолого-минералогическа эрдэмэй доктор **В. И. Бгв...**, «...инженерно-геологи ба сейсмологи» гэһэн асуудалаар ...Науканyудай академиин гэшүүн-корреспондент **В. П. ...**, «БАМ-ые ба БАМ шадархи газар дайдые ажахын ашаглаха объектнүүдые барилга ба барилгын индустриие хүгжөөлгэ» гэһэн асуудалаар СССР-эй Госстройн түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Г. Н. Фомин**, «БАМ шадарай нэгэдэмэл транспортна системэ ба БАМ-ые ашаглалга» гэһэн асуудалаар экономическа эрдэмэй доктор **А. И. Журавель**, «БАМ ...байгаали хамгаалга» гэһэн асуудалаар географическа эрдэмэй доктор **В. В. Воробьев**, «БАМ шадар хүн зоной ...хамгаалга» гэһэн асуудалаар СССР-эй АМН-эй академик **...Р. Седов** гэгшэд тобшо элидхэлнүүдые хэбэ.

...конференциин түгэсхэлдэ академик А. Г. Аганбегян тус ...най дүнгүүдые согсолжо, һаяын сагта бэелүүлэгдэхэ ...уд тухай, БАМ-ай асуудалнуудаар научна соведэй ...зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгөө.

...обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** ...научно-практическа конференцидэ хабаадагшадта ...амжалта түйлахыень хүсэбэ.

ТУЙЛАҺАНАА БАТАДХАХА

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэйнгээ социалис уялгануудые дүүргэхэ зорилгоор Зэдын вольфрамо-молибденэй комбинадай Инкурай уурхайн коллектив эршэмтэйгээр ажаллана. Һалбариингаа түрүү предприятинуудай үүсхэлые дэмжэжэ, жэлэйнгээ даабарие декабриин 15 хүрэтэр гүйсэд бэелүүлхэ зорилго тэдэнэр урдаа табинхай юм.

Найман һарын дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, баясамаар байна. Ашагта малтамал абаха түсэб 113,1 процент, тиихэдэ хүн бүхэнэй ажалай бүтээсын талаар түсэб 105,8 процент бэелүүлэгдээ.

Цехүүд хоорондын мүрысөөндэ ашагта малтамал ашаалан зөөдэг канатна харгын коллектив илангаяа ехэ амжалта түйлаа.

Энэ уурхайн коллектив түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг юм. Түрүү онол аргаар хүдэлдэг бригада, звено, хүдэлмэришэд эндэ олон. Жэшээ болгон, үрэмдэгшэдэй бригадир А. А. Шагдуровые дурдалтай. Мүн Б. Д. Базаровай даадаг бутаргагшадай звено эрхим үрэ дүн түйлана.

В. САМОЙЛОВА.

Захаминай район.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛЭНХЭЙ

Ерэхэеэ байгаа үбэлжэлгын үедэ ниитын малда хүсэд хүрэхэ тэжээл һайн шанартайгаар бэлэдхэхэ зорилгоор Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозойхид хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлжэ байна.

— Байгша ондо АВМ-0.65 түхэлэй 2 агрегадаар 800 тонно иимэ шэмэтэй тэжээл нөөсэлхэ түсэбтэйбди. Мүнөө хамта дээрэ 1000 тонно гранула гаргаад байнабди. Энээндэ хэрэглэгдэхэ талха таряанай холисо һайнаар урганхай. Тиимэһээ түсэбһөө гадуур үшөө ехээр иимэ тэжээл бэлдэхэбди, — гэжэ агрегадуудые даагша Марина Степановна Зоркальцева хөөрэнэ.

Эндэ түрүүшын үдэрнүүдтэ хээрын ногоо болон халаахай сабшажа суглуулһан байгаа. КСК-100 түхэлэй комбайнай жогоошон Анатолий Григорьевич Паньков халаахай, үрмэдэһэ сабшаһанайнгаа удаа горох-обёосой холисо хуряажа эхилбэ.

Буй тосхоной дэргэдэхи хуушарангишье һаа, һаадгүйгөөр хүдэлдэг. АВМ агрегадуудта машинистнүүдээр ажалладаг коммунист Андрей Терентьевич Паньков, комсомолец Анатолий Петрович Паньков гэгшэд түхэрезн сүүдхэ соо агрегадаа хүдэлгэжэ, халаанайнгаа даабарие үлүүлэн дүүргэнэ.

— Бидэ хоёр халаанда ажалланабди. Иимэ агрегадтай болоһонһоо хойшо совхоздомнай шэмэтэй ногооной гурил бэлэдхэгдэдэг болонхой. Илангаяа нэгэ газарта хоёр агрегат зэргэлээд тодхоотой байхадаа, ажаллаһан зондошье һайн, мүн үндэр бүтээсэтэйшье гээшэ. Тиигээдшье манай иишэ һүүлэй жэлнүүдтэ гасуур алгадгүй боложо, олохон бэрхэшээлнүүдые ушаруулаа. Иимэ сагта ногооной гү, али тэряаланай хүсэд ургахые хүлеэншьегүй, үрмэдэһэ, халаахай болон модоной набша намаагаар гурил гаргаад, үбэлдөө залуу малда эдюулхэдэ, ямер шанартай тэжээл болоно гээшэб, — гэжэ түрүүшын агрегадые даагша, үниинэй механизатор А. Т. Паньков тайлбарилаа һэн.

Трактористнууд - комсомолшууд Л. Н. Паньков, Г. Г. Чеусов, В. А. Паньков гэгшэд зэлжэлэн, ногоон тэжээл поли дээрэһээ АВМ-дэ һаадгүйгөөр зөөнэ.

Мүн агрегадай дэргэдэ ажаллагша Ольга Панькова хэршэгдэһэн ногоо транспортёроор дамжуулан, эрьелдэжэ байһан томо барабан руу хэнэ. Тэрээнтэй хамта Агния Панькова өөдөөшье хараха сүлөөгүй ажаллана.

Байгша ондо Любовь Атемасовае тус ажахы тэжээлэй шанар шалгаха курсда республикын агрохимлабораторидо эльгээһэн байгаа. Тэрэнээ дүүргэмсээрээ, һөөргөө нютагаа бусажа, тэжээлэй шанар шалгаха лаборантаар хүдэлжэ эхилээ һэн. Тиигэжэ гараһан продукцияа эндээ шалгадаг болонхой. Үдэр бүриингөө продукциие шалгахадань, тэрэнь гол түлэб III, IV классай гэжэ сэгнэгдэнэ. Шанарай талаар муу гурил гү, али муу гранула гэжэ эндэ байдаггүй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр бултадаа һайн шэмэтэй һайн тэжээл тушааһанайнгаа түлөө нэмэлтэ түлбэри абана бшуу.

Д. ДОНДОКОВ
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: АВМ-0,65 агрегадуудай машинистнүүд (зүүн талаһаа) А. П. Паньков, А. Т. Паньков.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

БАМ

БАМ-ай ЗОНЫЕ АЖАХЫН ТАЛААР АШАГЛАЛГЫН АСУУДАЛААР

III БҮХЭСОЮЗНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИ

БАМ БА РЕСПУБЛИКЫН ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫН ХҮСЭНҮҮДЭЙ ХҮГЖЭЛТЭ

В. Г. БИРЮКОВ,

КПСС-эй Буряадай обкомой хоёрдохи секретарь

Ороной зүүн районуудые түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ партиин политикын гол шэглэлнүүдэй нэгэн болоно гээд КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд соо тэмдэглэгдээ һэн. Съездын урда тээхэнэ КПСС-эй Центральна Комитет ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол баталан абаһан байна. Энэ тогтоолоор манай республикын индустриальна, аграрна ба социальна хүгжэлтын зорилгонууд хараалагданхай.

1984 ондо Байгал-Амарай түмэр замаар хүдэлмэриин поезднуудые ябуулжа эхилхэ зорилго манай парти болон правительство табинхай. Энэ хадаа манай Буряадай участогай барилгашадайшье урда ехэ харюусалгатай зорилго табина. Байгал-Амарай түмэр зам хүн зоной һуурижаагүй, сэбдэг хүйтэн уларилтай, уһа намагтай зэрлиг дайдаар татагдана. Үбэлдөө эндэ зарим газарта 3—3,5 метр саһан унадаг, 57—59 градус хүрэтэр хүйтэн болодог юм. БАМ-ай Буряадай участогай баригдажа эхилһэн сагһаа хойшо 7 миллион түхэриг мүнгэн зөөри ашаглагдаа. Барилга-хабсаралгын нилээд ехэ хүдэлмэри бүтээгдээ.

КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхын урда тээхэнэ, болзорто сагһаа жэл урид 7 километр утатай Байгалайн тоннель дүүргэгдээ һэн. Барилгын эхилһэн сагһаа хойшо 1500 гаран километр самсаал сабшагдаһан, трасса зубшаһан автомобильна харгы баригдаһан, электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини татагдаһан байна. 65 миллион кубометр шорой түмэр харгын даланда адхагдаа, 120 километр зам татагдаа. Байгал далай дээрэ 4 порт нээгдээ. Мүн тиихэдэ 300 мянгаад дүрбэлжэн метр гэр байра, 4.100 үхибүүдэй һураха 20 һургуули, 6 больница, 4 поликлиникэ гэхэ мэтэ олон объектнүүд ашаглалгада үгтэһэн байха юм. БАМ-ай барилгашад Северобайкальскда нефтебаза, Нижнеангарскда, Уоянда аэропортнуудые баряа.

Мүнөө БАМ-ай Буряадай участогта барилгын ба үйлэдбэриин 50 гаран коллективүүд хүдэлнэ. Байгал-Амарай түмэр замай Хойто-Байгалай отделени эмхидхэгдэнхэй.

Эндэхи партийна организаци хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар ехэ оролдолго гаргаһан байна. Мүн тэрэнэй хажуугаар шэнэ хүнине коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ хугасаа соо трасса дээрэ хүдэлдэг коммунистнуудай тоо арба гаран дахин олошороо.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ БАМ-ай Буряадай участогта 1 миллиард гаран түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхэ, 450 гаран километр зам татагдаха, 240 хүүргэ баригдаха, Байгалай, Байгалай хушуунай тоннельнүүд малтагдаха байна. Хэдэн миллион түхэригтэ гэр байра болон ажаһуудалай-культурна барилга хэгдэхэ байна.

Энэ ехэ хүдэлмэри транспортна барилгашадай харюусалгата хэрэг болохо.

Үйлэдбэриин баазануудые барилга эндэ ехэ удха шанартай байха юм. БАМ-ай барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөрөөр республикадамнай хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод баригдаа, хабтагар шифер гаргаха шэнэ оньһожоруулагдамал лини ашаглалгада үгтөө. Гэбэшье дутагдалнууд үшөөл олон. Барилгашадта хирпиисэ, хабсаргагдадаг түмэр бетон зүйлнүүд дуталдана. Автомашинануудай дүшөөд процентнь заһабарилгаяа хүлеэжэ зогсохо баатай болонхой. 122-дохи сериин томо панельнэ гэрэй зүйлнүүдые барилгашад аяар Ленинградһаа асардаг юм. Северобайкальск городто локомотивна депо, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэ, котельнэ гэхэ мэтын барилга удаарна.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые хараада абан, СССР-эй ба РСФСР-эй Госстрой, Зам харилсаанай министерство болон «ГлавБАМстрой» управлениие БАМ-ай Буряадай участок дээрэ гэр барилгын комбинат, хирпиисын завод болон бусад барилгын индустриин предприятинуудые бодхоохо асуудал хаража үзэхыень КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет гуйха байна.

Мүн тиихэдэ Таксимо станци хүрэтэр түмэр харгын участогые электрын элшэ хүсөөр хангаха асуудал онсо шангаар табигдаха зэргэтэй.

БАМ-ые электрын элшэ хүсөөр гүйсэд хангахын тула «Усть-Илим — Нижнеангарск — Таксимо» гэжэ 500 киловатт хүсэтэй электрын элшэ хүсэнэй лини татагдаха байна. Теэд энээн тухай хэлэхэнь мүнөө бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, мүнөө хүрэтэр бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдээгүй байһаар. Витим мүрэн дээрэ Мокско гидроэлектростанциин баригдахада, БАМ-ай баруун участогые ба тэндэхи оршон тойронхи газар дайдые электрын элшэ хүсөөр хангаха асуудал шиидхэгдэхэ юм.

«Гидропроект» институтай Ленинградай отделениин мэргэжэлтэд томо гидроэлектростанциин бодхоогдохо газарые бэдэрэн оложо, Минэнерго тэрэниие баталһан байна. Шэнэ гидроузелай хүсэн 2 миллион киловатт байхаар хараалагдана. Нева мүрэнһөө 9 дахин ехэ уһатай мүрэниие 150 метр үндэртэй плотина хааха юм. Многообещающая гэжэ хушуунай дэргэдэ 50 кубическа километр уһатай далай нэмэжыхэ. Буряадай АССР-эй ба Шэтын областиин хилэ дээрэ баригдаха Мокско ГЭС эндэхи газар дайдые гэрэлтүүлхэ, үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ гол хүсэн болохо байна. Тиимэһээ КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет хэрэгтэй документаци бэлдэлгые түргэдхэжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлһээ удаарууланггүй ГЭС-эй барилга эхилхыень СССР-эй Госплан болон Энергетикын ба электрификациин министерствые гуйха байна.

Дулаанай электростанциин гидростанцитай холболго хадаа бүхы районие электрын элшэ хүсөөр хангалгые найдамтай бата болгохо. «Гусиноозёрск — Таксимо» гэжэ ЛЭП-500 трасса Буряадай республикын хүн зоной һууриж аһан газараар татагдаха байна. Тэндэ ерээдүйдэ Озёрно полиметаллическа хэбтэшэ ашаглагдаха. Тиигэжэ 350 мегаватт электрын элшэ хүсэн хэрэглэгдэхэ хараатай. Энэ линиин баригдахада Шэтын ба Буряадай энергосистемэнүүд бата холбогдохо байна.

Гусиноозёрско ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй ба Улаан-Үдэдэ хоёрдохи ТЭЦ-эй баригдахада, манай һанамжаар урда жэлэй электрын сетьнүүдые БАМ-тай холбожо, Уоян хүрэтэр, дам саашаа Баунтын районоор Мокско ГЭС-тэ гараха лини бариха бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулха байгаа. Энэ хадаа тэндэхи районой минерально-түүхэй эдэй нөөсэнүүдые ашаглаха, БАМ шадарай һуурин тосхонуудые эдеэ хоолоор хангаха, мүн ороной зүүн зүгэй үргэн ехэ газар дайдые электрын элшэ хүсөөр найдамтайгаар хангаха эрхэ байдал олгохо байна. Түлишын-энергетическэ асуудалнуудые шиидхэлгэ БАМ-ай экологиин асуудалнуудтай хамта шиидхэгдэхэ болоно.

Северобайкальск городые, Байгал шадархи түмэр харгын станцинууд болон һууринай тосхонуудые электрын ба дулаанай элшэ хүсөөр хангаха схемэ харахада эндэхи регионой экологическа онсо эрхэ байдал хараада абтаагүй гэжэ һанахаар. БАМ шадархи городууд болон һуурин тосхонуудые электрын элшэ хүсөөр ба дулаагаар хангаха заабари СССР-эй Госстройн тусхай мэргэжэлтэй институдууд зохёон гаргаха, энэнь проектнэ организацинуудта заатагүй дүүргэгдэхэ байгаа. Мүн халуун аршаан булагуудые ашаглан хэрэглэхэ талаар шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые үргэдхэхэ шухала.

БАМ-ай барилгые дүүргэлгэ хадаа эндэхи газар дайдын минеральна нөөсэнүүдые ашаглаха талаар ехэ арга боломжонуудые нээхэ байна. Эндэ үнгэтэ ба хара металлурги, шулуун нүүрһэнэй ба химическэ, мүн барилгын материалнуудай промышленность ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ арга боломжотой оронойм най минерально-түүхэй эдэй томо бааза бии болгогдохо гээд найдахаар. Олонхи хэбтэшэнүүдэй хоорондоо дүтэ дүтэ оршоһон ушар тэдэниие промышленнаар ашаглахада таатай зохид арга боломжо олгоно. БАМ шадархи газар дайдые ажахын талаар ашаглаха программа табихадаа, имагтал мүнөө олдоод байһан ашагта малтамалнуудай хэбтэшэнүүдые хараадаа абаха бэшэ, мүн тэдэниие саашадаашье шэнжэлэн бэдэрхэ хүдэлмэри үргэдхэхэ шухала байна.

БАМ-ай барилгатай хамта тэндэхи ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгые түргэдхэхэ, минерально-түүхэй эдүүдые олзоборилон болбосоруулха предприятинуудые бариха проектно-техническэ документацинуудые зохёохо хэрэгтэй байна.

Элидхэлэй ехэ хубинь БАМ шадархи ой модо ашаглаха хэрэгтэ зорюулагдаа. БАМ шадархи газар дайда гол түлэб ой тайгашье һаань, түмэр харгы ой модогүй гү, али шэнгэн модотой газараар татагдаһан байха юм. Эндэхи ой модо отололгые бодомжотойгоор ябуулха, байгаалиинь хамгаалха гээшэ илангаяа шухала. Түмэр харгы шадар хоёр гурбан километр үргэнтэй ойн зурууд үлөөхэ асуудал мүнөө табигдана. Эндэ шэнэ станцинууд, һуурин тосхонуудай баригдажа байһан ушарһаа ерээдүйдэ ой модон эрид хорохо. Энэ шалтагаанһаа, мүн эндэхи модоной промышленностьда хэрэглэгдэхэгүй байһанһаа эндэ, мэргэжэлтэдэй һанамжаар, модо бэлэдхэлгэ һая нааша эрхилхээр бэшэ. Модоной промышленностиин хүгжэлтэ эндэ имагтал нютагай хэрэглэмжэһээ дулдыдаха байна.

БАМ шадархи газар дайдые ажахын талаар ашаглаха бүхы асуудалнуудай дунда ажалшадые эдеэ хоолоор хангаха асуудал эгээл гол һуури эзэлнэ. Эндэхи хүн зоной тоо бүри ойрын жэлнүүдтэ хэдэн дахин олошорхо. Тиимэһээ эдеэ хоолой найдамтай комплекс бии болгохо асуудал мүнөөнһөө онсолон табигдаха зэргэтэй. БАМ шадархи шэнэ промышленна районой хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха асуудал хадаа, мэргэжэлтэдэй һанамжаар, түргэн гэмтэдэг холо зөөхэ аргагүй продукт нуудые үйлэдбэрилхэ һалбари эмхидхэлгэ болоно. Тиимэһээ тааруу зохид уларилтай дүтын районуудта хартаабха болон огородой эдеэ тариха, һү ба мяха үйлэдбэрилхэ ажахынуудые эмхидхэхэ шухала байна. Энэ талаар Баргажанай гол дайда БАМ шадархи городууд болон поселогуудай хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха баазань болохоор. Эндэхи хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөлгэ мелиоративна хүдэлмэриие комплексноор ябуулгаһаа үндэһэлхэ байна. Тэрээндэ ехэ мүнгэн зөөри һомолхо, научна шэнжэлгын, проектнэ хүдэлмэри ябуулха, хүдөө ажахын үйлэдбэриин материальна техническэ үндэһэ һуури бии болгохо хэрэгтэй. Эдэ бүхы хүдэлмэриие түргэн болзор соо бүтээхэ байнабди. Тиимэһээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлнүүдһээ эхилэн бэдэрэлгын ба проектнэ хүдэлмэринүүдтэй хамта хуушан уһалууриин системэнүүдые шэнэлэн заһабарилха хэрэгтэй. Эндэ шэнээр бүтээгдэхэ барилга гэбэл, Дээдэ ба Доодо-Хүйтэнэй, Хурамхаанай намагуудые хатаалга болохо. 1985 он болотор Баргажанай голдохи уһалагдадаг газар үргэдхэгдэхэ, мал ажалые ба таряан ажалые ашаг үрэ ехэтэй болгохо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ. Тиигэжэ 1990 ондо эндэ 16,6 мянган тонно хартаабха, 10,7 мянган тонно огородой эдеэ, 21,7 мянган тонно һү абаха арга боломжо бии болохо байна. Энээнһээ уламжалан БАМ шадархи һуурин тосхонуудай хүнүүдые эдеэ хоолоор хангалга һайжарха. Энэ хэрэгтэ 270—280 миллион түхэриг мүнгэ зөөри һомолхо хэрэгтэй болоно. Мүн тиихэдэ Хойто Байгалай райондо хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулха шухала.

Саашадаа элидхэлшэ Байгалые хамгаалха асуудалда онсо анхарал хандуулаа.

Эндэ хэгдэһэн бүхы барилгын үедэ нэн түрүүн сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд бодхоогдохо зэргэтэй. Энэ хадаа эрдэмтэдэй, проектнэ институдуудай, партийна, совет эмхи зургаануудай болон бүхы барилгашадай харюусалгата уялга болоно гээшэ.

Загаһа үсхэбэрилгэ, ангай арһа олзоборилго БАМ-ай Буряадай участогта онсо шухала удхатай байха болоно. Эндэхи газар дайдада элдэб аршаан булагууд олон. Тиимэһээ амаралтын байшангууд, профилакторинууд болон аяншалгын баазануудые бариха арга боломжонууд ехэ.

Энэ бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэ хадаа юрын хэрэг бэшэ. Гэбэшье заатагүй түргэн болзор соо шиидхэгдэхэ байна. Юуб гэхэдэ, энэ асуудалнууд хоридохи зуун жэлэй гол барилгые дүүргэхэ, эндэхи минерально-түүхэй эдэй баян нөөсые ашаглаха, Байгалай ба республикымнай хойто зүгэй үзэсхэлэн һайхан байгаалиие хамгаалха хэрэгтэ сэхэ нүлөөлхэ бшуу. Мүн энэ Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байна.

УЯЛГАНУУД ЯМАРААР ДҮҮРГЭГДЭНЭБ?

АЖАЛЫНЬ ЭРШЭДЭН...

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат республикын томо предприятинуудай нэгэн. Шэнэ табан жэлэй найман һара соо комбинадай коллектив габшагайгаар ажаллажа, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудаа бэелүүлхын түлөө үсэд оролдосотойгоор хүдэлбэ. Энэ хугасаа дотор продукци үйлэдбэрилгэ 104,5, үнэтэ түмэрэй зүйлнүүдтэй концентрат гаргалга 102.1 процент болоо. Продукциин шанар һайжаруулха, тэрэниие элбэгээр үйлэдбэрилхэ, хаа хаанагүй алмалта, арьбалалта хэхэ гээшэ горнягуудай гол зорилгонуудай нэгэн гэжэ тэдэнэй уялга дотор хэлэгдэнэ.

Комбинадай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе 1984 ондо нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн уряа доро рудник, цех, бригада, участок, халаануудай гэшүүд ажаллана. Тэдэнэй тоодо барилга-хабсаралгын управлениин коллектив (начальнигынь Струков В. И.) оролсоно. Үнгэрһэн найман һарын хугасаада шэнэ барилга ябуулха түсэб 105 процент дүүргэгдэжэ, нэгэ хүнэй ажалай бүтээсэ 103 процентдэ хүргэгдэжэ, барилга-хабсаралгын гараша долоон процентээр доошолоо. Эдэ тоонуудые нёдондо жэлэй энэ үеын дүнгүүдтэй сасуулбал, нилээд дээгүүр.

Жэлэй эхинһээ ашаглалгада оруулагдаһан шэнэ барилганууд олон. Тэдэнэй тоодо 100 хүнэй амарха ба эмшэлүүлхэ профилактори, 18 ба 60 булын ажаһууха гэрнүүд. халуун уһа дамжуулха 3 километр утатай системэ, фабрика ба заводуудта хэрэглэгдэһэн уһа сэбэрлэлгэ-бүлэлгын станци болон бусад болоно. Тэрээнһээ гадна сентябрь һарын һүүл багаар мантан томо гаражай барилга дүүргэгдэхэ түсэбтэй. Шэнэ кинотеатрай байшан дотор хабсаргалтын хүдэлмэри ябуулагдана. Шанаржуулгын фабрикада эд бараа хадагалха оньһожоруулагдаһан склад, модо хюрөөдэхэ цех, 120 бүлын ажаһууха хоёр гэр болон бусад барилганууд эрхилэгдэнэ.

Комбинадай барилга-хабсаралгын управлени дүрбэн участогһаа бүридэнхэй. Участогууд хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй юм. СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын түрүү 18 бригадынхидай табан жэлэй түрүүшын жэлэй болон бүхыдөө табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн үүсхэлые управлениин барилгашад дэмжээ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй, материалнуудые гамтайгаар гаргашалһанай, түхеэрэлгэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр ашаглаһанай ашаар амжалта түйлахаар түсэблэнэ. Тиимэһээ һара бүридэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдоно. һүүлшын һарануудта промышленна барилгын участок (начальнигынь Кузьмин Н. И.) ходо түрүүлнэ. Үнгэрһэн 8 һарын дүнгөөр барилга-хабсаралгын хүдэлмэри 107, хүн бүхэнэй ажалай бүтээсэ 108 процентдэ хүргэжэ, барилгын шанар, ажалай эмхидхэлгые элитэ һайжаруулаа. Жэшээлэн хэлэбэл, Чжан-Чан-Гень гэгшын хүтэлбэрилдэг бригадынхид бригадна подрядаар энэ жэлһээ хүдэлмэрилжэ эхилээ. Мүнөө энэ участогайхид уһа бүлэхэ станци, хамһабариин ажахыда туглнуудай байра, фабрикада залгалта, склад гэхэ мэтэ шэнэ барилгануудые хэнэ.

Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр хоёрдохи һуури ажалшадай ажаһууха гэрнүүдые бодхоодог участок (начальнигынь Петров В. И.) эзэлбэ. Түсэбтэ даабарияа 106, хүн бүхэнэй хубиин бүтээсэ 110 процент дүүргэ. Тус участогай барилгаша... бүридэ нэгэ жэгдэ ажалладагаарм... мэриеэ шадабаритайгаар эмхидх... суурхадаг. Тэдэнэр ажалшадай ... байшан бодхоогоод, доторхи ... дүүргэжэ, октябрь һара соо ... оруулха хүсэлэнтэй, эршэмтэйгээр ... рилнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ байрын ... гэрэй һуури табиха түсэбтэй юм.

Үнгэрһэн 1980 ондо барилга-... гын управлениин коллектив түрү... 2 миллион 75 мянган түхэригэй ... хэһэн байна. Энэ жэл соо 2 ми... мянган түхэригэй хүдэлмэри хэхэ ... сэблэнэ. Найман һарын туршада 1... он 500 мянган түхэригэй барилга... Ерэхэ жэлдэ үшөө ехэ мүнгэн —2 ... он 500 мянган түхэриг һомологдох... раалагданхай. Гэхэтэй хамта бари... тоо олошорхогүй юм. Энэ хада... хүдэлмэришэдэй хүсэ шадалаар ... дүн түйлаха гэһэн удхатай, хүд... хүсые улам һайнаар хэрэглэхэ эрил... на бшуу. Эндэ нэн түрүүн ажалай... сые нилээд горитойгоор дээшэлүү... хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэринүүдые ... жоруулха, хүдэлмэриин сагай гээлт... эмхидхэлэй элдэб эсын дутуу ду... һаа, хангалгын таһалдаһанһаа боло... байлгые усадхаха, ажалаа эмхидх... рүү түхэл маягуудые нэбтэрүүлх... жоруулга болон түхеэрэлгэнүүдые ... сэтэйгээр хэрэглэдэг болохо байн... техническэ онол аргануудые шад... һайнаар хэрэглэбэл, тус управлени... рилгашад түсэбүүд болон социалис... нуудаа амжалтатайгаар дүүргэдэг б...

Барилгашадай дунда дэлгэрдэг мү... Закаменск хотодо эгээл түрүүлэн бр... подрядаар ажаллажа эхилһэн ... XXVI съездын нэрэмжэтэ, Валеев... тэлбэрилдэг шулуушад-хабсаргагшад... гада үүсхээ. Бригадир Тамирхан А... — суута барилгашан, Октябриин Р... циин, Ажалай Алдар Солын III ш... денуудай кавалер, КПСС-эй Зака... райкомой бюрогой гэшүүн юм. М... щеева В. М., Царева В. Г., Самбилов ... гэгшэдэй бригаданууд түрүү зэрг... на. Тиихэдэ шулуушад Григорьев В. ... жилов С., Антова С., штукатурша... ров А., Говорина Г., хабсаргагшад ... кин М., Никонов В. болон бусад ... ажалаараа шалгарна. Протасов В. А... кина К. П., Травков В. Г. гэгшэд за... лые мэргэжэлдээ һургадаг замай ... шад гэжэ суурхадаг юм.

Барилга-хабсаралгын управлени... лан нарижуулагшад комбинат доторо... дээжэ болонхой. Үнгэрһэн найман ... туршада бүхыдөө 49.8 мянган тү... алмалта үгэхэ 29 шэнэ дурадхал ...

Мүн барилгашадай политическэ ... экономическа һуралсалда ехэ анхар... дуулагдадаг. Экономико шудалха 8 ... пида 153 хүн гэхэ гү, али бүхыдөө ... ажалшадай 213-ниинь элдэб аргаар ... до һуралсаа. Энэ хадаа коллектив... процентнь болоно. Һуралсал хүдэлм... дэй ажалай журам болон политическ... хи дээшэлүүлгэдэ ехээр нүлөөлнэ.

Жэлэй дүүрэтэр багахан саг үлөө. ... һээ түсэбтэ барилгануудаа саг соонь ... палгада оруулхын түлөө үйлэдбэри ... хи дутагдалнуудаа усадхаха хэмжээ... нуудые барилгашад тодорхойлно.

Ш. БАКШ...

манай ...

Республикымнай ... лэдхэгшэд шэнэ таба... түрүүшын үдэрһөө эрш... лисэтэй ажалай үндэр ... харуулна. Социалис ... сөөндэ үндэр бүтээс... шадай түрүү зэргэд... скын районой Клюев... промхозой Е. Г. В... даадаг модо бэлэд... томодхогдоһон бригад... на. Энэ бригадада ... дүй дүршэлтэй, нэгэ ... хэдэн мэргэжэл шуд... нүүд ажалладаг юм. ... хадань энэ коллектив... гадна арга нэбтэрүүл... шатай һайнаар эхил... рүүшын үдэрһөө ... харюулаа һэн. Бригад... рүү хүдэлмэришэдэй ... Геннадий Михайлович ... робогатов ородог. Эн... най үдэр бүриингөө ... 130—140 процент б... байдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. ... робогатов.

Е. ЧЕРНЫШОВОЙ ф...

КАБАРДИНО-БАЛКАРАЙ АССР. Республикын нийслэлэй «Горянка» гэжэ фабрика жэл бүри 337 мянган дүрбэлжэн метр хибэс бүтээн гаргадаг юм. Эндэхи уран гартанай бүтээлнүүд холо, ойгуур суурхажа эхилһээр үнинэй. Мүнөө «Горянкын» үйлэдбэрилһэн продукци Англи, Бельги, Швейцари, Финлянди худар эльгээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бэлэн продукциин шанар шалгагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

РСФСР: автономито республиканууда

БАГШАНАР ХЭРЭГТЭЙ

Хадата хизаар нютагта түрэһэн 300 хүбүүд, басагад Грознодо нээгдэһэн Чечено-Ингушай багшанарай институдай оюутад болобо.

Урдань өөрын үзэг бэшэггүй байһан чечен ба ингуш арадуудай үхибүүд өөһэдөө багшанар болоно. Мүнөө республикын һургуулинуудта дээдэ эрдэмтэй 7500 багша хүдэлдэг. Шэнэ институдһаа гадна, Чечено-Ингушай Л. Н. Толстойн нэрэмжэтэ университет, багшанарай хоёр училищи мэргэжэлтэдые бэлдэдэг юм.

Бусад республикануудай институдууд эрдэм гэгээрэлэй талаар автономито республикада ехээр туһалдаг. Тэдэниие дүүргэһэн залуу багшанарай эндэ ерэжэ хүдэлхэ ушарнууд үсөөн бэшэ.

Москва шадарай нютагһаа гараһан А. Стоянова холын Ножай-Юрт тосхоной үхибүүдтэ бүхы наһаяа зорюулаа юм. Тэрэнэй багшын ажал Социалис Ажалай Геройн Алтан одоор тэмдэглэгдэнхэй. Украинаһаа ерэһэн угай багшанар Яссиевичтэн бүхы республика дотороо мэдээжэ болонхой. Тэдэнэр Махкет тосхоной һургуулида хүдэлдэг.

Автономито республикада һургуулинуудай тоо саг үргэлжэ олошорно. Багшанаршье олоор хэрэгтэй болоно. Гол түлэб хүдөөгэй һургуулинуудые дүүргэһэн залуушуул шэнэ институдта абтаа. Тэдэнэр һургууляа дүүргээд, түрэл нютагуудтаа бусажа хүдэлхэ бшуу.

Грозный.

ЭГСЭ ЭРЬЕНҮҮДЫЕ-ЗУБШАН

Дунда Поволжидо зунай саг түргөөр үнгэрдэг юм. Гэбэшье Чувашай хүн зоной тэрэниие утадхахадань, тамардаг аяншалгын баазанууд-теплоходууд туһална. Амаралтада байһан зон Чебоксараһаа Астрахань хүрэтэр аяншалга хэнэ.

Мүнөө жэлэйнгээ амаралтые уһан дээрэ, Волго мүрэн дээрэ үнгэргэһэн хэдэн мянган хүн зон теплоходоор аяншалхада, эгээл аятай зохид байна гэжэ батадхана. Аяншалга ба экскурсинуудай талаар Чувашай областной советтэ болбосон түхеэрэлгэтэй хоёр судна даалгагданхай юм. Мүнөө жэл үхибүүдтэй бүлэнэр тэрээгээр аяншалаа. Тэрэшэлэн амаралтын байшангууд ба пансионадууд, хүдэлмэришэдэй элүүржүүлгын гаарнууд ба амаралтын баазанууд хүн зониие хүндэмүүшэ ёһоор угтан абаһан байна.

Зунай амаралтын сезон дүүрэхэ дүтэлөө, үбэлэй амаралта тухай бодожо эхилхэ хэрэгтэй. Ородой агууехэ мүрэнэй эгсэ эрье дээрэ оршодог аяншалгын «Сюнтерка» гэжэ комплекс түхэрсэн жэл соо хүдэлдэг юм. Тэрэнэй хоёрдохи ээлжээнэй барилга дүүрэнтэжэ байнхай. Һаяар аяншалгын бааза 500 шахуу хүниие гансата байлгаха аргатай болохо. Спортын үбэлэй зүйлнүүдтэ, мүн мульһэн дороһоо загаһа бариха дуратайшуул эндэ ерэдэг юм. Мүнөө эндэ санашадай бааза байгуулхаар хараалагдана.

Чебоксара.

ДАГЕСТАН ТУХАЙ ФИЛЬМ

Киевэй А. П. Довженкын нэрэмжэтэ студиин киногой хүдэлмэрилэгшэд «Снежная свадьба» гэжэ уран һайханай фильм Махачкала асарба. Тус фильм хадата нютагуудта ажаһуудаг зоной ажабайдалда, Дагестанай мүнөө үеын хүнүүдэй ухаан бодолдо зорюулагдана. Хибэс нэхэгшэдэй урданай Дербент хото, алташа дархашуулай Кубачи тосхон, хизаарай үзэсхэлэн һайхан байгаали фильмдэ буулгагданхай. Сценариин автор — Дагестанай уран зохёолшо Абу-Бакар болоно.

Элдэб республикануудай экранай уран бэлигтэн Дагестанай элитэ уран зохёолшын бүтээлнүүдтэ түрүүшынхеэ хандана бэшэ. Тэрэ Суута Кубачи тосхонһоо гараһан, тиимэһээ хадата нютагуудай хүн зоной ажабайдалые, ёһо заншалнуудые һайн мэдэхэ. Хизаарай шэнэ һонин ба заншалнууд тухай, сүлөөтэ ажалай жаргал тухай домоглон хөөрэһэн тобоймо хурса, үнэншэмэ бүтээлнүүдые байгуулхадань, эдэ бүгэдэ туһалдаг юм. Тэрэнэй зохёолнуудаар ороной студинуудта табигдаһан «Адам и Ева», «Ожерелье для моей любимой» болон бусад фильмүүд харагшадта һайн мэдээжэ. Абу-Бакарай сценаряар табигдаһан «Пора красных яблок» гэжэ үшөө нэгэ фильм ороной экранууд дээрэ һаяар гараха юм. Свердловско киностудиин кинематографистнууд тэрэниие буулгажа дүүргэжэ байнхай.

Махачкала.

АРАДАЙ ИСКУССТВЫН БУЛАГУУД

Шерегановай хүдөөгэй соёлой байшангай аман зохёолой-этнографическа «Муро сем» (Аялга) ансамблиин концертнүүд дээрэ эртэ урда сагта марнецуудай дууладаг дуунуудые шагнажа болохо.

Автономито республика дотор Шерегановай хүгжэмшэд тухай алдар суу таранхай. Шивер гэжэ арадай инструмент дээрэ наададаг шадабаритад тосхоноо суурхуулаа. Ансамбльда хабаададаг механизаторнууд, һаалишад, багшанар, һурагшадые арадай искусствада дуратай Петр Эчейкин хүгжэмэй коллективтэ нэгэдүүлээ юм. Тэрэ тосхондоо эгээл түрүүшээр тус инструмент дээрэ үбгэд, хүгшэдһөө наадажа һураад, һүүлдэнь бусадые һургаа һэн. Тэрэнэй эмхидхэһэн коллективэй зохёохы ажал үргэн олониитэдэ һайшаагдадаг юм. Тус ансамбль ажалшадай уран һайханай бүлгэмэй бүхэсоюзна фестивалиин лауреат болоо һэн. Мариин АССР-эй тосхонуудта уран һайханай хэдэн арбаад коллектив эмхидхэгдэнхэй.

Йошкар-Ола.

ҮРЭЖҮҮЛГЭ... ТҮЛЭГ ДУНДА...

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Хор... совхозой эхэ хонидые харууһалдаг хонишод зуун эх... нин бүриһөө 102 хурьга абажа, эрхим амжалта ... юм. Мүнөө тэдэнэр энэ түйлаһан амжалтаяа ерэх... дэ үшөө ехээр батадхахын түлөө оролдосотойгоор ... жэ байнхай.

Һаяшаг совхозой 6 отарын эхэ хонидто үрэжүүл... дэжэ эхилбэ. Тэрэнэйнь 5 отарын хонид искусственн... гаар үрэжүүлэгдэнэ. Байгша ондо бүхыдөө 3200 эх... нид оройндо оруулагдаха юм. Энэ хүдэлмэреэ ... 20—25 үдэр соо дүүргэхээр хараалнабди. Тиимэһ... ник-үрэжүүлэгшэд А. Барьянова, Б. Ширапова, Д. ... маева, хонишод И. Палкин, Х. Цырендоржиев, Н. Т... това гэгшэд туха сүлөөгүй ажаллажа байна.

Ажахымнай эхэ хонид үрэжүүлгэдэ тобир тарган... шадалтайгаар ороо гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Хони... искусственна аргаар үрэжүүлхэ пунктнуудаа һайнаа... һабарилһан, оройндо орохо хонидоо, бэдэрхэ хүсалу... эдеэлүүлхэ тэжээл элбэгээр асарһан байнабди. Ондоо... хэлэбэл, энэ харюусалгатай хүдэлмэриеэ богони б... соо, һайн шанартайгаар үнгэргэхын хойноһоо тэ... эхилээбди.

Энэ хэрэгэй онсо харюусалгатайе анхаржа, манай ... хозой эхэ хонидой отарануудые даагшад техник-үр... лэгшэдтээ али болохоор туһалдаг байгаа, мүнөөшье ... һалха юм. Тиихэдэ нилээд олон хонишоднай жэлһээ ... дэ өөһэдөө үрэжүүлгэеэ хэдэг заншалтай. Сэхынь ... хэдэ, иимэ хонишодой бригадануудай үрэ дүн хо... һайн байдаг гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Тиимэһээл сов... дирекци, партком хонишодоо шадаал һаа үрэжүүл... мэргэжэлдэ һургажа, энэ хэрэгтэ өөһэдыень хабаад... ха гэжэ байдаг юм. Юрэдөөл, урда жэлэйхи мэтэ эн... рэгтээ харюусалгатайгаар хандажа, бүхы 3200 эх... нидоо саг соонь, шанартайгаар оройндо оруулжа, сл... соогоо дунда зэргээр зуун эхэ хонин бүриһөө зуун ... га абахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн орол... гээшэбди.

Е. БАДМАЖАПО...

Хорнии совхозой парткомой секрет...

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

(...гохал. Эхининь 1-дэхи нюурта).

...и дотор үнгэргэгдэдэг ...союзна, республиканска, ...ай ба областной мурысөөнүүдэй, hуралсал hорил-...дай тооее хорооха. ...н нааданай зүйлнүү-..., нэгэдэхи ба хоёр-...ангиин командануудай ...эһэнэй гуримуудые эр-...шукада үндэhэлэн зо-... Тиихэдээ эдэнэй иишэ ...ябалгые хорооха.

...981 онhоо эхилжэ, Олим-...да бэлэдхэлэй үедэ бү-...ба уласхоорондын ...гол мурысөөнүүдэй ...нэгэн календарь (hайн ...спортын бүлгэмүүд ...албан зургаануудай ...алнуудые хараада аба-...ажалша коллективүүдтэ, ...алай эмхи зургаанууд-...абол үнгэргэгдэхэ ёhо-...изкультурно-элүүржүүл-...хэмжээ ябуулгануудай ...бүридхэл баталхыень ...-эй Министрнүүдэй Со-...дэргэдэхи Физическэ ...тура ба спортын коми-...даалгагдаба. Предприя-...дта, колхоз, совхозууд-...хи зургаануудта, hур-...шуудта, хүн зоной ажа-...газарта физическэ ...тура ба спортые эрхи-..., ажалшадые, залуу-...е элсүүлэн хабаадуул-...эргэтэ гол анхаралаа ...улха.

...ортын хэмжээ ябуулга-...е үнгэргэхэ хамтад-...ал календарна түсэ-...е бэелүүлгын, коман-...удай республикаhaa хи-...а, областьhoo гаража ...ын хойноhoo хиналта ...хыень, ажалшадые үй-...иhөө hамшаажа, му-...нуудтэ, hуралсал hо-...нуудта хабаадуулhан, ...хабаадалгатай физи-...культура ба спортдо ...ой ушаруулжа. спор-...хэмжээ ябуулгануудта ...эй ба ниитын мүнгэ ...е үлүүсэ гаргашалhан [illegible]

дэ юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудта, техническэ мэргэжэлэй училищинуудта, техникумүүдтэ, дээдэ hургуулинуудта физическэ культура ба спорт эрхилхэ hуралсалhaa гадуур болон факультативна хэшээлнүүдые ходо үнгэргэхыень;

физическэ хүмүүжүүлгын талаар бии байгаа hуралсалай программануудые шэнээр хаража үзэхыень;

hургуулида ороодүй наhанай үхибүүдтэй физкультурын хэшээлнүүдые үнгэргэлгэ hайжаруулхыень, физическэ хүмүүжүүлгын теори болон практикын талаар багшанарые, врачнуудые, хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэдые hурган бэлдэхэ ба тэдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхыень;

юрэнхы эрдэмэй бүхы hургуулинуудта, техническэ мэргэжэлэй училищинуудта үглөөнэй гимнастика үнгэргэхыень, утадхагдаhан забhарлалай үедэ hонирхолтой наадануудые эмхидхэхыень, hунаагдаhан үдэрэй бүлэгүүдтэ элүүр энхын ба спортын hара бүриин үдэрнүүдые, физическэ культурын үдэр бүриин хэшээлнүүдые үнгэргэхыень;

ВЛКСМ-эй ЦК-гай шангуудта хүртэхын түлөө «Этигэл найдалай» хүүгэдэй спортын наадануудые, мүрысөөнүүдые, мүн училищинуудай ба техникумүүдэй hурагшадай, дээдэ hургуулинуудай студентнэрэй дунда наадануудые эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхыень ВЦСПС-тэй, ВЛКСМ-эй ЦК-тай хамта СССР-эй Гэгээрэлэй министерствэдэ, СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай министерствэдэ, СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствэдэ, техническэ hуралсалай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культура ба спортын комитедтэ дурадхагдаа.

30 ба тэрээнhээ олон клас- [illegible]

рэгтэ үнэн сэхэ, дэлхэйн спортын мүрысөөнүүдтэ илалта туйлахын түлөө бэлэн байхаар залуушуулые хүмүүжүүлхэ, спортдо үзэгдэдэг тааруугүй үзэгдэлнүүдые (хуурмаг олзо олохо, спортсменүүдые үмэгшэлхэ, бэедээ татаха гэхэ мэтэ) эрид шууд усадхаха;

физкультурын хэмжээ ябуулгануудые суг хамта үнгэргэхэдөө, спортивна барилгануудые бодхооходоо, заhабарилхадаа, энэ хэмжээ ябуулгада хабаададаг гүрэнэй гү, али ниитын эмхиин туд бүхэнэй зүбшөөлөөр ба шиидхэбэреэр гүрэнэй ба ниитын мүнгэ зөөри хамтадхаха хэрэг үргэнөөр хэрэглэхэ.

Сэрэгэй алба хаагшадай бэеынь тамирай бэхижэлгые улам шангадхаха, армида спорт хүгжөөхэ талаар хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гэжэ Оборонын министерствэдэ, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ, СССР-эй Гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедтэ, Совет Армиин болон Далайн-сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлենидэ hанамжалан дурадхагдаа.

Албанай наhанда хүрөөдүй ба албанай наhанай залуушуулай бэеын тамирые бэхижүүлхэ хүдэлмэри шангадхаха, ГТО-гой комплексын нормативуудые тушаан абалгада ёhын тэдысэ хандадаг баримтануудые усадхаха, спортын техническэ болон сэрэгэй-прикладной зүйлнүүдтэ, илангаяа автомобилиин, мотоциклетнэ, парашютна, буудалгын зүйлнүүдтэ ехэ анхаралаа табиха гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэ, Оборонын министерствэдэ, СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-да, ВЦСПС-тэй, ВЛКСМ-эй ЦК-тай, СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай министерствэтэй, СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствэтэй, Техническэ мэргэжэлэй hуралсалай талаар СССР-эй гүрэнэй комитедтэй хамта дурадхагдаба.

Спортын бүлгэмүүдэй хүдэлмэриие сэгнэхэдээ, спортын прикладной ба сэрэгэй-техническэ зүйлнүүдэй талаар дүнгүүдые хараада абаха.

Албан зургаанда хабаатай байhанhaань дулдыдангүй спортын баазануудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгые хангаха гэжэ союзна ба автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, арадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэ, ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да даалгагдаба. Спортивна барилгануудай коллективүүдэй ажал ябуулгые сэгнэхэдээ, ажалшадай болон үхибүүдэй дунда үнгэргэгдэдэг олониитын физкультурна хүдэлмэриин хэмжээе гол дүнгүүдэй нэгэн гэжэ тоолохо. Стадионуудай, спортын залнуудай, бассейнүүдэй болон бусад барилгануудай хүдэлмэриин сагай хахад хубиие хүн зонтой физкультурын хэшээлнүүдые үдэр бүри үнгэргэлгэдэ зорюулхаар хараалха.

Экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдэй проектнүүдые табихадаа, үргэн ниитын хэрэглэмжын, илангаяа үхибүүдэй ба эдиршүүлэй спортивна эд бараа бүтээлгые дээшэлүүлхэ ба шанарыень hайжаруулха даабаринуудые хараалха гэжэ СССР-эй Госпланда, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэ, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, спортивна эд бараа бүтээдэг министерствэнүүд болон албан зургаануудта, СССР-эй Худалдаа наймаанай министерствэдэ ба Центросоюзда ВЦСПС-тэй, ВЛКСМ-эй ЦК-тай, бүхэсоюзна физкультурно-спортын «Динамо» бүлгэмэй ЦК-тай ба СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-тай хамта дурадхагдана.

Физическэ культурын багшанарые, инструкторнуудые, методистнуудые, тренернүүдые болон физкультурын бусад мэргэжэлтэдые бэлдэлгые hайжаруулха ба мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ гэжэ СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай министерствэтэй, СССР-эй Гэгээрэлэй министерствэтэй, Техническэ мэргэжэлэй hуралсалай талаар СССР-эй гүрэнэй комитедтэй ба ВЦСПС-тэй хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэ дурадхагдаба. Физическэ культурын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлгые хангаха. Олониитын физкультурно-элүүржүүлгын хүдэлмэриин ба аяншалгын талаар мэргэжэлтэдые бэлдэлгые эмхидхэхэ. 1982—1984 онуудта оүхы тренернүүдэй мэргэжэлэй шанарые шалгаха гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэ, ВЦСПС-тэ, СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-да, энээндэ хабаатай эмхинүүдтэ hанамжалан дурадхагдаба.

Физическэ культура ба спортдо олон хүнүүдые элсүүлэн хабаадуулжа шадаха мэргэжэлтэдээр физкультурын ба спортын комитедүүдые, hайн дуранай спортын бүлгэмүүдэй соведүүдые бэхижүүлхэ гэжэ партиина комитедүүдтэ даалгагдаба. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэй зүбшэжэ, хүтэлбэрилхы мэргэжэлтэдые бэлдэхэ ба мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ программануудта «Физическэ культура» гэжэ тема оруулхые ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да, министерствэнүүд болон албан зургаануудта hанамжалан дурадхагдаба.

Министерствэнүүд болон албан зургаануудтай зүбшэн хэлсэжэ, физическэ культура ба спорт хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдээр хэгдэдэг научна шэнжэлгэнүүдые түсэблэлгые ба залан эмхидхэлгые hайжаруулха, тэрэнэй хэмжэе дээшэлүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые зохёожо баталха гээд Наука болон техникын талаар СССР-эй гүрэнэй комитедтэй, СССР-эй Наукануудай академиин харьяата институтуудтай, СССР-эй Медицинын эрдэмэй академитэй, СССР-эй Педагогическа эрдэмэй академитэй хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэ дурадхагдаба. Спортын hалбаринуудые, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культура ба спортын комитедэй эрдэм шэнжэлгын ба hуралсалай газарнуудые түгэс бэлэдхэлтэй научна мэргэжэлтэдээр бэхижүүлхэ.

Олониитын физическэ культурын асуудалнуудаар хэгдэhэн научна шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүдые физкультурна хүдэлөөндэ нэбтэрүүлгые залан эмхидхэхэ, хинаха талаар гол эмхиин уялгые Физическэ культурын бүхэсоюзна эрдэм шэнжэлгын институт дүүргэхэ ушартай.

Физкультурнигууд болон спортсменүүдэй бэеын элүүрэй хойноhoo врачай хиналтые hайжаруулха, врачебно-физкультурын диспансернүүдые үргэдхэхэ, тэдэние мүнөөнэй хэрэгсэлнүүдээр, аппаратура болон эм домуудаар хангаха талаар хэмжээнүүдые абаха; арадай ажахын тус тус hалбаринуудаар санитарно-элүүржүүлгын хэмжээ ябуулгануудай комплексно түсэбүүдтэ зарим үбшэнгүүдые hэргылэн сараха зорилготойгоор физкультурно-элүүржүүлгын хүдэлмэриие бүри эршэмтэйгээр ябуулхаар хараалха.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культурын ба спортын комитедтэ, Хэблэлэй, полиграфиин ба номой худалдаа наймаанай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ, Телевидениин болон радио-дамжуулгын талаар СССР-эй гүрэнэй комитедтэ, кинематографиин талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ, бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмдэ, түбэй ба нютагай газетэ, журналнуудай редакцинуудта иигэжэ даалгагдаба гэбэл:

физическэ культура ба спорт нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгые hайжаруулха, физкультура үдэр бүри эрхилхэ эрмэлзэл хүнүүдтэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ, элдэб наhанай хүн зондо хабаадуулан зохёогдоhон упражнениүүдые дэлгэрүүлхэ, физкультурын ба спортын хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар эрхим hайн дүй дүршэл үргэнөөр харуулха;

түсэбэй ёhoop үгтэдэг саарhые үлүү гаргангүй, учебнигүүдые, методическа ба эрдэм дэлгэрүүлгын литература, баримтата ба hуралсалай фильмүүдые, олониитын физкультурын асуудалнуудаар плакадуудые олоор бүтээн гаргаха, шанарыень hайжаруулха.

Физкультурын хүдэлөө эмхидхэгшэдэй дундаhaa шалгарагшадые, мэдээжэ эрдэмтэд болон тренернүүдые урмашуулха зорилготойгоор «Республикын физическэ культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ бии болгохо гэжэ мэдэрэгдээ.

Республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ энэ асуудалаар зохихо дурадхалнуудые оруулха гэжэ союзна республикануудай министерствэнүүдтэ hанамжалан дурадхагдаба.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй 1976 оной декабриин 24-нэй 1059-дэхи номерой тогтоолоор АССР-нүүдэй тус тус министерствэнүүдэй, арадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, городской ба районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй бэеэ даанхай управленинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ хараалагдаhан салин хүлhые автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй дэргэдэхи, арадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, городской болон районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй дэргэдэхи физическэ культурын ба спортын комитедүүдэй, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд абаха болобо.

В. И. ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ МАГНИТОГОРСКО МЕТАЛЛУРГИЧЕСКА КОМБИНАДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ КОЛЛЕКТИВЭЙ ПОЛЬШЫН ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ ЭЛЬГЭЭҺЭН

БЭШЭГ

Хүндэтэ нүхэд!

Танай орон дотор боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдые бүхы совет хүнүүд ехэ сошордолтойгоор, hанаата болонгёор адаглан харана. Социализмын дайсад улам ехээр толгойгоо үргэжэ байна. Тэдэнэр Польшын социалис ёhоной ажабайдалда реформо хэхые үсэгэлдэр уряалдаг байhан hаа, харин мүнөө Польшын Арадай Республикын бүхы социалис байгуулалтада хоро хүргэхөөр забдана. Польшодохи контрреволюци ямаршье гаргашаг доро хоргодобол, поляк арадай ханинар хэбэртэйгээр өөhэдыгөө нэрлэбэл, өөрынгөө арьяатан мэтэ хорото зэрлиг абарине юугээршье далдалжа шадахагүй.

Гданьск хотодо үнгэргэгдэhэн, «Солидарность» гэжэ профсоюзна нэгэдэлэй съезд гэдэгынь Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партида, Польшын правительствада эсэргүү тэмсэл болон hүжэрөө. Гэхэтэй хамта, засагай түлөө энэ тэмсэлдэ али бүхы аргануудые «Солидарность» хэрэглэхэ гэжэ мэдүүлhэн байна.

Польшын туйлалтануудай үгы хэгдэхэ аюул тохёолдонхой гэжэ мэдүүлхэ бүхы үндэhэ баримтанууд бии. Польшын дайсадай хорото аашануудые али болохоор тэсэхэ, хэрэгсээнгүй байха арга барагдаа! Польшын хүдэлмэришэн ангиин, амгалан тайбан байдалые, социализмые тон шухалада тоолодог бүхы хүнүүдэй: «хүрэхөөр болоо!» гэжэ эрид шангаар хэлэхэ, танай оронние социалис хүгжэлтын замhaa хадуурулха гэжэ hэдэдэг империализмын бүхы тухирагшадай, туhамаршадай hабарыень бута бажуун зогсоохо саг ерээ.

Гданьскда баталан абтаhан, социалис байгуулалтатай тэмсэхые уряалhан, «Зүүн Европын арадуудта хандалга» гэдэгынь социалис оронуудта тон харша, убайгүй забаан, үhэрин зүрhэн ябуулга болоно. Польшодохи социализмда эсэргүү тэмсэлэй хэмжээн ба дэлисые үшөөл бага гэжэ тоолодог «Солидарностиин» удамаршад бусадай хэрэгүүдтэ хамаарха иимэ хорото ябуулга хэнэ.

Олон мянган зоной митингдэ хабаадагшад бидэнэр, Магнитогорскын металлургнууд, забхайрhан мэхэшэдэй хорото ябуулгануудые эрид буруушаажа байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэбди, манай урагшаа зориhон дабшалтые hаатуулха гэhэн тэдэнэй дэмы hанаашалганууд бидэнние зэбүүрхүүлнэ, буруушаал үүсхэнэ.

Дотоодын ба гадаадын дайсадтай тулалдаhан тэмсэлээр, фашизмда эсэргүү дайнай үедэ туйлаhан бүхы юумэнhээ, амгалан тайбан зохёон байгуулгын жэлнүүдтэ туйлаhан юумэнүүдhээ, социализмhaa бидэнэрые, социализмын бусад оронуудай арадуудые арсаха гэhэн бодол баруун тээхидые эдэ даган дууряагшадта яагаад түрэхэ болоhоной ушар шалтагаан бидэндэ, совет хүнүүдтэ ойлгогдосогүй байна. Түүхын дабшалтые гэдэргэнь эрьюулжэ болохогүй. Хуушан саг тэхэрихэгүй. «Солидарностиин» хүтэлбэрилэгшэдэй, тэдэние даган дууряагшадай хүсэhэнэй ёhoop, бүхы туйлалтануудаа мүнөө империализмын хүл доро хаяхын тула дайнай хэсүү жэлнүүдтэ ами наhaяа гамнангүй тэмсээ, улаан шуhaяа адхаруулаа бэшэбди.

Поляк арадай түрүү манлай байhан, Польшын хүдэлмэришэд өөhэдынгөө ороной хуби заяанай иигэжэ элдэбээр доромжологдожо байхадань, яагаад тэсэнэ гээшэб, Польшые аюулай сээл руу түлхихэ гэhэн ангиин дайсадай hэдэлгэ гаргажа байхадань, ямар удаан обёорногүй гээшэб гэhэн бодол бидэндэ, металлургнуудта, түрэнэ, энэнь тон жэгтэй, гайхалтай болоно. Тухиран дэбэргэгшэд бултадаа хүдэлмэришэдэй үмэнэhөө, ажалшадай үмэнэhөө шэнгеэр ябуулга хэнэ. Тиихэдэ хүдэлмэришэнэй — социализм байгуулагшын алдар солые гутаана. Тэдэ «арадай ханинарай» баг нэмэргыень хуулажа хаяхаар, тэдэндэ зэмыень амасуулхаар саг үни ерэнхэй.

Совет орондо харша үгэ хүүрнүүд Польшодо тараад, ниитын ажабайдалай элдэб hалбаринуудта улам гүнзэгырэн нэбтэржэ, элдэб хэблэлнүүдэй хуудаhануудаар дамжуулагдажа байхадань, бидэнэр хэм хизааргүй ехээр дураа гутанабди. «Солидарностиин» Гданьскдахи съездын түрүүшын шатань, үнэндөө, бүхы Польшые гүжэрдэн муушалдаг, Советскэ Союзые хардан доромжолдог трибуна болоод байна. Поляк арадтай хани барисаанай, нэгэдэн жагсалгын аша туhада совет арадай хэжэ байгаа бүхы юумэнэй харюуда иимэ муу муухай аашанууд гаргагдана.

Танай ороной бэеэ даahан байдал 600 мянган совет хүнүүдэй, Польшын эрхим хүбүүдэй ами наhaар туйлагдаhан байха. Советскэ Союзай туhаламжаар Польшын Арадай Республикын социалис экономико тогтоогдоhон юм, хүгжэжэ байдаг. Манай предприятиин олохон мэргэжэлтэд Польшын металлургическа хэдэ хэдэн заводуудай барилгада хабаадаhан, ашаглалгада оруулалсаhан байгаа. Магнитогорско металлургнуудай шудхаhан хэдэн арбаад мянган тонно шэрэм, дабтан гаргаhан бэлэн прокат жэл бүри Польшо хүдар эльгээгдэдэг. Бидэнэр, Магниткын металлургнууд, манай орон доторхи социалис байгуулалтын эхи табигшадай хүбүүд болон ашанар, коммунис суртал hургаалай аша түгэс хүсые бэеэрээ үзэжэ байнхайбди. 50 жэлэй саана манай эсэгэнэр, үбгэ эсэгэнэр хүсэн түгэлдэр завод, мүнөө сагай гоё hайхан город барихын тула Коммунис партиин уряагаар Ураалай хон.жэн талада ерэhэн юм. Тэдэнэр зориhоноо бүтээгээ! Магниткын дэргэдэхи металлургическа комбинат мүнөө дэлхэй дээрэхи эгээн томо үйлэдбэри болонхой. Энэ предприяти манай ороной, мүн хилын саанахи ханинарай амгалан барилгануудые эрхим шанартай металлаар хангана. Бидэнэр түгэс болбосон тухэлэй байшангуудта орожо, түбхинэнхэйбди. Һургуулинууд, хүүгэдэй саадууд, ордонгууд, театрнууд, стадионууд— манай баялиг, социализмын туйлалта мүн.

«Манай нангин туйлалтын ойро бү хүрэгты! Манай хэрэгүүдтэ бү хамаарагты!» гэжэ «Солидарностиин» хүтэлбэриин хара зарасанар болоһо забхайрhан мэхэшэдтэ 60 мянган металлургнуудай отряд нэгэн дуугаар мэдүүлнэ. Совет орондо харша галзуу аашанууд манай хүдэлмэришэн бүхэнэй, бүхы совет хүнүүдэй хуулита зэбүүрхэл, буруушаал үүсхэнэ.

«Солидарность» дотор эшээлhэн, ангиин дайсадай гаргадаг, социализмда харша, Совет орондо харша хорото аашануудтань эрид шанга харюу үгэхэ хаба шадалтай, үнэн сэхэ хүсэн дайшалхы ба ажалай заншалнуудаар элбэг алдарта түүхэтэй поляк хүдэлмэришэн ангида бии байха гээд этигэжэ үргэлжэлhөөрбди. Энэ тэмсэлдээ Магниткын металлургнуудhaa, манай ороной бүхы хүдэлмэришэн ангиhаа аха дүү ёhоной туhаламжа, дэмжэлгэ абахабди гэжэ найдахадатнай болохо.

1981 оной сентябриин 23-да В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Магнитогорско металлургическа комбинадай олон мянган зонтой коллективэй цехүүд болон таhагуудай хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ баталагдан абтаба.

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН СААНАҺАА

ИНДИИН ШТАДТАХИ ОРШОН БАЙДАЛ

ДЕЛИ. Пакистантай хилэлдэг Индиин баруун тээхи Пенджаб штадтахи оршон байдал түтшүүрилтэй болонхой. Пенджабые Индиhээ таhалха, тиигэhэнэй үндэhөөр «Халистан» гэдэг бэеэ даahан гүрэн тогтоохо хүсэлтэй хархис этэгээдүүд энэ штадай хэдэ хэдэн городуудта үүдхэгдэhэн, бүлгэмүүдэй хоорондын үймөөнэй уеэр 15 хүн алуулhан, хэдэн арбаад хүн шархатаhан байна. Хилын харуулай сэрэгүүдэй подразделенинүүд, хүршэ штадуудhaa асарагдаhан полициин отрядууд индусуудай ба сикхнүүдэй шажанай бүлгэмүүдэй хоорондын тулалдаанай гуламта болоһо Амритсар, Джаллапдхар, Лудхиану, Патиалу городуудта оруулагдаа. Үймөө эмхидхэлсэhэн хүнүүд олоор баригдажа хаагдана. Нютагай засагаархидай мэдэрhэнэй ёhoop, энэ штадай байдал бүхы дээрээ шахардуу байhaap.

Пенджабтахи ушарнууд Индиин правительствые hанаата болгоно. Премьер-министр Индира Ганди тэндэ тохёолдоhон оршон байдалтай танилсахын тула штадай захиргаанай түб — Чандигар хотодо ерэнхэй.

СУДЗУКИИН МЭДҮҮЛГЭ

ТОКИО. «Өөрынгөө газар дээрэ американ нейтронно зэбсэг тодхоолгохые Япон зүбшөөхэгүй» гэжэ Японой премьер-министр Д. Судзуки Баруун Германиин «Штерн» журналда интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ. «Япон—американ атомна бомбодолгонуудые бэеэрээ үзэhэн гансахан орон болоно. Тиимэhээ нейтронно бомбснуудые Японда тодхохо эрилтэ Холбоото Штадуудай хэрбээ табяа hаань, бидэ яашье зүбшөөхэгүйбди» гэжэ Японой правительствын толгойлогшо хэлээ.

Урда тээнь Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Сонода парламент дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Алас-Дурнада американ нейтронно зэбсэг тараан тодхолгые буруушааhан байна.

ХОРОТО ҺЭДЭЛГЭ ЭЛИРҮҮЛЭГДЭЭ

ДЕЛИ. Индиин премьер-министр Индира Гандиие алаха зорилготой хорото hэдэлгые Индиин полици элирүүлбэ. Хорото ябуулгада хабаадаhан хоёр хүн Делидэ баригдажа хаагданхай. Индиин ниислэлэй баруун хубидахи гэрнүүдэй нэгэн соо hомо хэрэгсэлнүүдые, тэрэ тоодо гар гранатануудые нюугаа hэмди гэжэ тэдэнэр мэдэрбэ.

Баригдажа хаагдагшад — США-да, ФРГ-дэ, Англида, баруун тээхи бусад оронуудта өөрын таhагуудтай Ананда Марг гэдэг мүрдэлгэ хюдалга хэдэг тон хархис эмхиин эдэбхитэд болоно. Энэ эмхи Индиин засагай хэдэн түлөөлэгшэдые, Индиhээ хилын саана байдаг дипломатическа албанай хүдэлмэрилэгшэдые алаhан, хорлохо hэдэлгэ гаргаhан байха юм. 1975 ондо Ананда Маргын тагнуулшадаар Индиин олониитын мэдээжэ ажал ябуулагша, парламентын гэшүүн Л. Н. Мишра алагдаhан байгаа.

Хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhoop, энэ эмхинь Индиин түрүү үзэл бодолтой хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдээ хэрэглэдэг американ ЦРУ-тай нягта холбоотой юм ха.

ЧАД ОАЕ-дэ ХАНДАБА

ПАРИЖ. «Суданай сэрэгэй түримхэйлэлгэ» болоюулхын тула, Суданай правительство тушаа хэмжээнүүдые абаха гуйлтатайгаар Чадай республика Африкын нэгэдэлэй эмхидэ (ОАЕ) хандаба, —гэжэ Францидахи Чадай посольствын Парижда тарааhан мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Чадай правительствын толгойлогшо Гукуни Уэддей hаяын үдэрнүүдтэ албанай хэрэгээр Францида ерээд байхадаа, Судан ба Египет Чадта эсэргүү зэбсэгтэ түримхэйлэлгэ хээ гэжэ эндэ пресс-конференци дээрэ гэмнэhэниинь элитэ. Суданай армиин частьнууд hаяхан Египедэй зүгhөө дэмжэгдэн, Чадай зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ добтолоо hэн гэжэ тэрэ мэдээсэнэ. Чадай нэгэдэлые hандаааха гэжэ оролдодог үймөөшэдэй ябуулга бүри эдэбхитэй болонхой.

Правительствын сэрэгүүд дайсанай хүсэн сэрэгшэд ба техникэдэ горитой гэмтэл хоролто ушаруулаад, Гередэ, Ириба, Адре городуудые сүлөөлөө гэжэ мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛДЭ ЭСЭРГҮҮ ХАРЮУ СОХИЛТО

ЛУАНДА. Анголые сүлөөлхэ арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд (ФАПЛА) хархис ЮАР-ай сэрэгүүдэй эзэрхэг түримхэй зэбсэгтэ добтолгын үедэ эзэлэгдэhэн Онживу, Монгуа, Шангонго городуудые сүлөөлбэ. Гэхэ зуура Преториин сэрэгшэд Кунене провинциин зарим районуудые эзэмдэнхэй байhaap,— гэжэ Анголын Арадай Республикын Оборонын министерствын мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Сүлөөлэгдэhэн хото, тосхонууд «үнэндөө сүм hандаргагдаhан байна» гэжэ мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Гэхэ зуура, ЮАР-ай эзэрхэг түримхэйшүүл Анголын газар дайда дээгүүр тагнуулай ниидэлгэнүүдые хэhээр, бомбодоhоор, буудаhаар гэжэ мэдээсэл дотор дурадгадана.

Дэлхэйн түрүү үзэлтэй олониитэ, бүхы оронуудай ажалша хүн зон США-гай ба НАТО-гай эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдэй буу зэбсэг үйлэдбэрилгые улам саашань үргэдхэхэ, уласхоорондын байдалые шахардуу шанга болгохо зорилготой политикые эрид шууд буруушаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Амгалан ёhоной совет үүсхэлнүүдые бүрнэмүhэн дэмжэнэбди!»—иимэ гаршагтай уряа Берлиндэ болоhон жагсаалда хабаадагшадай барижа ябахые харанабди.

АДН—ТАСС-ай фото.

ХОТО хүдөөгэй hОНИН

ЛАУРЕАДУУД ТОДОРОО

Сибиринн болон Алас-Дурнын зоны соёлой худэлмэри эмхидхэгшэдэй бүхэроссин конкурс Кемеровэ хотодо hаяхан үнгэргэгдэбэ. Тус конкурсдо 19 область, хизаар болон республикануудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Конкурсын жюрин анхаралда hонирхолтой 58 программа дурадхагдаба. Тэрэ тоодо Буряадай түлөөлэгшэдэй 4 программа харуулагдаа. Соёлой худэлмэри эмхидхэгшэдэй республиканска конкурсдо илажа гараhан В. Гунзынова, О. Дугарова, Н. Сударкина, Л. Ганеева, Б. Цыдыпов гэгшэд бүхэроссин конкурсдо мүн лэ шалгаржа, лауреадай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Зэдын районой түлөөлэгшэ Н. Иванова, Хоринн районой Соёлой байшангай худэлмэрилэгшэ Т. Горюнова гэгшэд «Шэмээшэг hайндэр» гэhэн hонирхолтой программа харуулhанайнгаа түлөө конкурсын дипломуудаар шагнагдаа.

Хэжэнгын районой соёлой байшангай худэлмэрилэгшэ О. Дугарова Гусиноозерск хотоhоо конкурсдо ошоhон В. Гунзыноватай хамта «Буряад түрын ёhо гурим» гэhэн программа тон hайнаар бэлдэhэн байжа, эрилтэ ехэтэй жюрин үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

Нигэжэ манай республикын түлөөлэгшэд бүхэроссин конкурсдо амжалта ехэтэйгээр хабаадалсаба гээшэ. Ерэхэ жэлдэ Геленджик хотодо үнгэргэгдэхэ бүхэроссин конкурсын удаадахи шатада хабаадалсаха эрхэ лауреадуудтамнай олгогдоо.

Б. БАДМАЕВ.

БАМ-айхидта айлшална

Северобайкальскын уран зурагай галерейдэ Зүүн зүгэй араб арадуудай уран зурагай выставкэ hаяхана нээгдэбэ. Тус выставкэ июль hарада Улаан-Үдын харагшадай халуун hонирхол үүсхэhэн юм. Мүнөө уран зурагууд БАМ-ай барилгашадта айлшаар ошобо гээшэ.

Египет, Сири, Йеменэй Арадай Демократическа Республика, Ирак, Иордани—эдэ табан оронойзалуу уран зураашадай бүтээлнүүдтэй олониие танилсуулха зорилгоор энэ выставкэ эмхидхэгдэнхэй.

Египедэй уран зураашаИ. Эфлатон гэгшын, Ирагай түлөөлэгшэ Фуад Джихадай, Йеменэй залуу бэлигтэн Али Гадафай зурагууд харагшадые hонирхуулна.

Зүүн зүгэй араб арадуудай искусствын гүрэнэй музейн жасада оролсодог бүхыдөө 34 зохёол Северобайкальск абаашагдаа. Дүтын Зүүн зүгэй арадуудай гүрэнэй музейн худэлмэрилэгшэд выставкын нээлгэдэ хабаадалсаа. Саашадаа эдэ зохёол бүтээлнүүд Хабаровск, Владивосток болон Зүүн Сибириин, Алас-Дурнын бусад хотонуудаар харуулагдаха юм.

Манай корр.

ДИСКОТЕКЭТЭЙ БОЛОБО

«Ажалайнгаа үдэрэй түгэсхэлдэ hайнаар амархашье арга олдоногүй. Үнөөхил кино, хааяахан үнгэргэгдэдэг хатарhaa бэшэ ондоо юумэн клубта үнгэргэгдэнэгүй», — гэжэ «Хурамхаанай галнуудта» залуушуул нэгэнтэ бэшэ бэшэhэн байха. Тиимэhээ ВЛКСМ-эй Хурамхаанай райкомой, районой соёлой таhагай үүсхэлээр соёлой байшангай дэргэдэ дискотекын эмхидхэгдэхэдэ, залуушуулай тон ехээр баясан угтаhаниинь шье гайхалгүй. hаяхан дискотекэ дүрбэдэхиеэ үнгэргэгдэбэ.

Эндэ залуушуул манай болон хариин гүрэнэй мүнөө үеын хүгжэм гансал шагнадаг бэшэ, мүн уласхоорондын байдалаар hонирхолтой лекцинүүд уншагдадаг юм. Дискотекын үнгэргэгдэхэ үдэшэ бүри зуугаад шахуу залуушуулай суглардагынь энэ шэнэ үүсхэлэй хэрэгтэйшье, туhатайшье байhаниие гэршэлнэ.

Гадна соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгэй малшадта, залуушуулай үйлэдбэриин бригадануудта айлшалжа, нүүдэл дискотекэнүүдые эмхидхэдэг юм.

Ц. СУЛЬТИМОВА.

Д. Д. Шостаковичой түрэhөөр 75 жэлэй ойдо

ХОРИДОХИ ЗУУН ЖЭЛЭЙ АГУУЕХЭ КОМПОЗИТОР

Хурдан түргэнөөр урагшаа шуумайжа ябагша поездын купе соо hууhан композиторай бороогой уhаар сүршэгдэhэн сонхо руу харанхай, гүнзэгы бодолдо абтаад байхыень Дмитрий Дмитриевич Шостакович тухай баримтата фильмүүдэй нэгэндэ харанабди. Арбан гурбадахи симфониин аялга хүгжэм холоhоо соностоно... Бодолдо абтаhан, шүдөө зууhан нюур шарай дээрэнь сэдьхэлэй хаhаланай. hанаагаа амарhанай тэмдэг үзэгдэнэгүй. Гарнуудайнь хурган эжэ эхигүй хүдэлхые hанаhан хэбэртэй. Энэ хүнэй нюур шарай мартагдашагүй юм. Тэрээндэ бүмбэрсэг дэлхэй, ажабайдал хадаа гүнзэгы удхатай, сэдьхэл бодолой оёорhоо мүндэлэн түрэhэн хүгжэм, харин аялга хүгжэм хадаа үнэн юумэн, бодото байдал гэhэн удхатай бшуу...

Композитор Шостакович жэгтэй hонин, гайхамшагта хүн байгаа. Тэрэнэй зарим зохёолнууд дотор энэрхы hайхан сэдьхэл, хэрээгы шэрүүн байлга, мухэшэгүй этигэл найдал, хитуу зантай эдир хүбүүн, сэсэн мэргэн ухаан бодол, хүгжэлтын юрын хуули ёhонууд гэхэ мэтын шэнжэ шанарнууд элеэр харагдана. Тэрэнэй зохёолнууд хододоо үнэн зүб юумэ харуулhаараа шалгардаг бэлэй. Тэрэнэй уран хурса, хёрхо мэргэн ухаан бодол бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи байдалые, хүгжэлтэ дэбжэлтые хододоо гайхалтай зүбөөр, үргэн дэлисэтэйгээр харуулдаг байгаа. Эгээл нимэhээ манай үеын композиторнуудай хэнииньшье Шостаковичтал адли, социальна байдалые тон зүбөөр, тобоймо хурсаар хүгжэмэй зохёолдо харуулжа шадаагүй юм.

Арбан табан симфони, арбан табан квартет, хоёр оперо, опереттэ ба гурбан балет, инструментальна болон вокальна жанрнуудай хүгжэм — концертhээ соната ба фуги хүрэтэр, ораториhоо дуунууд, театр болон киногой хүгжэм хүрэтэр — Шостаковичой хүгжэм зохёолгын хүсэтэ ухаан бодол эдэ бүгэдэндэ хабаатай юм. Тиихэдээ удхаараа, түхэл маягаараа дабтагдашагүй зохёолнуудые бүтээнхэй.

Композиторай гаталhан зам хододоо амжалтатай байгаа гэхын аргагүй. Зарим ушарта тэрэнэй зохёолнуудые ойлгонгүй, буруушаан шүүмжэлхэшье ушар үзэгдэhэн байха. Тиихэ бүхэндэнь ажалша бэрхэ агууехэ композитор шэнэ, гүнзэгы удхатай зохёолнуудые бэшэжэ харюусадаг hэн.

Тэрэ Октябриин хүмүүжүүлhэн түрүүшын үеын хүн болодог hэн. 1917 ондо Петроградай үйлсэнүүдтэ болоhон үймөөнүүдые, революционно жагсаалшадай полицитай тэмсэлые тэрэ hайн hанадаг байгаа. Тэдэ жэлнүүдтэ 11-тэй композитор «Эрхэ сүлөөе магтан дуулалга», «Солдат», «Революциин түлөө наhа барагшадай дурасхаалда зорюулагдаhан шаналал гашуудалай жагсаалай дуун» гэhэн түрүүшын зохёолнуудаа бэшэhэн юм.

«Октябриин революци үетэнэймнай ажабайдалые тодорхойлhон юм, — гэжэ Шостакович дурсан хөөрэдэг hэн.— Зохёохы ажал ябуулгымни шэнжэ шанар, тематика, хэлэн тэрээнhээл эхитэй. Гол юумэниинь гэхэдэ, тэрэ зохёохы ажал ябуулгые гүнзэгы удхатай, хүсэ ехэтэй болгоhон байна...» Академик Борис Асафьевай хэлэhэнэй ёhоор, «Шостаковичой хүгжэм үзэгдөө дуулдаагүй хүсэтэй, гүнзэгы удхатай байhаараа шалгарна». Заримдаа энэ хүгжэм муу муухай юумые hамна бута сохихо аргатай байhан шэнгеэр үзэгдэдэг юм. Тэрэ хубилгахы айхабтар эдэбхитэй байhан дээрэhээ түүхын, социальна хубилалтын, философско хүгжэлтын асуудалнуудые харуулжа шададаг.

Д. Шостакович бодото байдалhаа үндэhэлэн, томо ехэ зохёолнуудаа бэшэдэг байhан юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын hарануудта тэрэ гайхамшагта Долоодохи (Ленинградска) симфониёо зохёогоо бэлэй. Үе сагые дары зураглан харуулhан документ мэтээр тэрэ зохёогдоhон байгаа. Бодото дээрээ энэ симфони тиихэдэ фашизмда эсэргүүгээр бүхы хүн түрэлтэнэй тэмсэжэ эхилhые элирхэйлэн харуулhан документ болоно.

Хүреэлэлгэдэ ороhон Ленинградта эсэшэ сусашагүй Шостаковичой рояльда hуугаад, гүнзэгы удхатай зохёолоо бэшэжэ байhыень харуулhан кинохроникын кадрнууд үлэнхэй. Үзэгдөө дуулдаагүй гүнзэгы удхатай хүгжэм зохёоходоо, тэрэ хото городоо эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалhан болоно бшуу.

Хүреэлэлгэдэ ороhон Ленинградта, 1942 оной август hарада энэ симфониие гүйсэдхэн хүтэлбэрилхын тула дирижёр Карл Элиасберг хүндөөр үбшэлhэн, тамир тэнхээгээ бараhан хүнүүдэй хэбтэдэг больницаhаа гараха ушартай болоhон юм. Филармониин Ехэ залай эстрада дээрэ сэрэгэй хубсаhатай хүнүүд фрак үмдэhэн артистнуудтай зэргэлээд hууба.... Нэгэ жэлэй турша соо Долоодохи симфони бүхы дэлхэй дээгүүр зэдэлээ hэн. Гансал Холбоото Штадуудта элитэ ехэ дирижернууд Тосканини, Стоковский, Орманди, Митропулос, Монте гэгшэдэй хүтэлбэри доро 62 дахин гүйсэдхэгдэhэн байгаа. США-гай 134. Латиин Америкын 99 радиостанци тэрэнэй гүйсэдхэлые дамжуулhан юм. Дирижер Сергей Кусевицкий тиихэдэ иигэжэ хэлээ hэн: «Иимэ хүсэтэйгөөр этигүүлэн, олониитэтэй хөөрэлдэжэ шадаха композитор Бетховенhоо хойшо үшөө байгаагүй юм».

Шостакович хүгжэмдэ эрид хубилалта хэбэ. Революциин илаhанай hүүлээр Бетховен шэнги хүгжэмшэд урган гараха ёhотой гэжэ А. В. Луначарскиин бэшэhые бодото дээрэнь гэршэлhэн байгаа. Тиигэжэ тэрэ симфониие бодото байдалые зүбөөр харуулалгын, гасалан зоболон ба тэмсэлэй зэбсэг болгоо hэн.

«Гол юумэниинь юуб гэбэл, соёл культурын, хүгжэлтэ дэбжэлтын, ажабайдалай түшэг тулгуури болодог хүнүүдтэ халуун дурлал болоно»,—гэжэ Шостакович Долоодохи симфониингоо гүн удхые тайлбарилхадаа, хэлэhэн байдаг. Зүгөөр энэнь тэрэнэй бүхы зохёохы ажал ябуулгын түхэл шэнжэ, гүн удха болоно гээд тэмдэглэлтэй. Тиигээгүй hаа, шэнэ хүнэй урган хүгжэлтэ тухай Табадахи симфони, «хүнэй зүрхэ сэдьхэлэй билтарма хүсэтэй байhан тухай аюул уршагта дуун» болохо гайхамшагта Наймадахи (Б. Асафьев), хүнэй нэрэ хүндэ болон эрхэ сүлөөе хамгаалhан дүлэтэ хурса Арбан гурбадахи симфони зохёогдохогүй байгаа бшуу.

Элитэ ехэ совет пианист болон багша Генрих Нейгауз Шостаковичой Бетховентой ба античная искусстватай адлирхуу байhан тухай иигэжэ бэшээ hэн: «Шостаковичой зохёол бүтээлээр түүхэ классика тээшэ дахинаа эрьебэ хэбэртэй».

hүүлэй жэлнүүдтэ Шостаковичой бэшэhэн хүгжэмые шагнахадаа, үе сагай hүдалай сохисые элеэр мэдэрхээр лэ. «hанажа яба! Баатарай үхэлөөр унаhан тэмсэлшэдэй дурасхаалда хүрэмэ бай! Үнэн байдалай, энэрхы сэдьхэлэй, гоё hайхан юумэнэй гэрэлтэ нангин сүртал hургаалнуудта этигэ! Бүхы ами наhаяа эдээндэ зорюулал!..» — гэhэн Шостаковичой агууехэ революционно гүн сэдьхэлэй аялга хүгжэм ерээдүйн үетэндэ тангариг-захяа мэтээр зэдэлнэл.

Тамара ГРУМ-ГРЖИМАЙЛО,
искусство шэнжэлэгшэ.
(АПН).

МАРТАГДАШАГҮЙ УУЛЗАЛГА

(ДУРСАЛГА)

Дмитрий Шостакович... Дэлхэй дээрэ домог сууда гараhан, гайхамшагта энэ хүнтэй нэгэшье дахин уулзаhан, хөөрэлдэhэн хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ hайн hайхан, арюун сэбэр hанал бодолнууд түрэдэг байгаа ёhотой. Урда тээнь оло дахин уулзабашье, харин манай түрэл нютагта айлшалан ерэхэдэнь бидэнэй баярлаhан, бахархаhан ушар ойлгосотой aaб даа. Энэ уулзалга манай республикын ажалшадта мартагдашагүй үйлэ хэрэг болоо hэн гэжэ хэлэхэдэ, үлүү юумэн үгы гэжэ hанагдана.

Юуб гэхэдэ, 1969 оной зун Дмитрий Дмитриевич Байгалай эрьедэ оршодог «Байгал» санаторидо амархаяа ерэhэн юм. Өөрөө хэлэхэдээ, «Шагшууяатай, хүлгөө хүдэлөөтэй хотоhоо гаража, hүнгэ газарта амарха, юу хээ бодомжолхо гэжэ үнинэй хүсэдэг байhан хүм», —гэжэ бидэндэ хөөрөө бэлэй. Магад ондоошье шалтагаан байжа болоо. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй намтар Сибирьтэй таhаршагүй холбоотой гэжэ мэдэнэбди. Энэ зуун жэлэй эхиндэ тэрэнэй үбгэ эсэгэ Болеслав Петрович Шостаковичой, поляк арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, hүүлдэнь аяар холын Сибирь руу сүлэгдэhэниинь мэдээжэ. Тэрэнэй Эрхүүдэ ажаhуухадань Дмитрий Дмитриевичэй эсэгэ Дмитрий Болеславович түрэhэн намтартай. Харин эхэнь Софья Васильевна (басаган фамилинь Кокоурина) сэбдэг хүйтэн хойто зүгэй Бодайбогой приискдэ түрэhэн ха юм. Тиихэдээ суута композиторнай үг унгяараа Сибирьтэй, Байгалтай холбоотой гэжэ мэдэхэдэ, hонин бэшэ аал. Магад эхэ, эсэгынгээ түрэhэн гараhан тоонто нютагтай танилсаха, хараха эрмэлээл наhатай болоходонь мүндэлhэншье байжа болоо. Магад дадашаhан hуудал байдалhaa тапаржа, Байгал шадарай гүн hайхан байгаалиин дунда ерээдүйнгөө ехэ зохёолые бодомжолхо hанал гараhаншье байжа болоо.

Харин амаралтынь дүүрэхэ багаар манай республикын Соёлой министерство болон Композиторнуудай холбоон Дмитрий Дмитриевичые уриха гэжэ шиидэбэ. Уряалай ошоходо, тэрэ манай Буряад орон ерэхэ зүбшөөлөө ехэ урма баяртайгаар үгөө бэлэй. Бидэшье хүхилдөө бэлэйбди.

Тиигээд лэ тэрэ оной августын 21-нэй үдэр Улаан-Үдын аэропорт дээрэ республикымнай партийна, совет зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, ажалшадай түлөөлэгшэд жэнхэни буряад, хүндэмүүшэ ёhоор тэрэниие угтаа hэн. Дмитрий Дмитриевичэй хамта тэрэнэй хани нүхэр, хүгжэм шэнжэлэгшэ Ирина Антоновна, РСФСР-эй Композиторнуудай холбооной секретарь Александр Александрович Холодилин ерэлсэhэн юм.

Хэдэн үдэрэй туршада хүндэтэ айлшаднай Буряад нютагтай, тэрэнэй ажабайдалтай, соёл болбосоролтойнь танилсаха аргатай байгаа. КПСС-эй обкомдо болоhон уулзалга тэрэниие ехэ hонирхуулаа. Нариин сэмбын комбинадта, прибор бүтээлгын заводто ошожо, хүдэлмэришэдтэй хани халуунаар хөөрэлдөө, олон тоото асуудалнуудтань харюусаа бэлэй.

Үглөө үдэшэниинь Буряад драмын академическэ театрай хажууда оршодог, багахан аад, таатай зохидхон гостиницын фойе соо сугларжа, миндаhан дээрэ бэшэгдэhэн буряад хүгжэм хоёр часай туршада айхабтар ехэ анхаралтайгаар шагнаа hэн. Манай мэдээжэ композиторнууд Бау Ямпилов, Жигжит Батуевhaa гадна залуушуул тэндэ булта сугларhан, суута айлшанайнгаа нэгэшье үгые алдахагүй гэhэндэл, абяа шэмээгүй hуугаа hэн тиихэдэ. Томо-томо зохёолнуудай — оперо болон баледүүдэй фрагментнүүдэй, инструментальна хүгжэмэй, мүн олон тоото дуунуудай аялганууд тэрэ үдэшэ зэдэлээ бэлэй. Анатолии Андреев, Сергей Манжигеев, Базыр Цырендашиев болон бусад эгээл шанга шалгалта үгэжэ байhан мэтэ, өөhэдынгөө зохёол бүтээлнүүд тухай хөөрэжэ үгэбэ.

— Москваhaa гараhаар, hара шахуу саг соо ехэ хүгжэм шагнаагүйб. Хүгжэмөө ехээр hанашоо гээшэ гүб? Сагайшье ошоhые мэдэбэгүйлби. Ямар hонин, ямар гоё hайхан хүгжэм гээшэб буряад арадайтнай хүгжэм! — гээд, хүгжэм дуунай түгэсхэхэдэ, тэрэ аалихан аад, огсом үгэнүүдээр хөөрэлдөөнэй эхи табяа hэн. — Иhангаяа залуушуулай зохёолнууд минии ехэ hонирхол татаба. Саашадаа улам гүнзэгыгөөр, улам тодо hонороор бэшэжэ байхыетнай хүсэнэб!

Харин Базыр Цырендашиев Композиторнуудай холбооной гэшүүн бэшэ гэжэ дуулахадаа, голхоржо, «түргэн зууршалга бэшэгты, би туhалхаб» гэжэ энэрхы зохидоор хэлэжэ байхыень харахада, залуу үетэниие ямар ехээр дэмжэдэг, туhалдаг байhаниинь эли болоо hэн. Тэрэ үдэшэ манай уран бэлигтэндэ мартагдашагүй үдэшэ болоhон байха ёhотой.

Удаадахи үдэрнүүдтэнь соёлой институт болон хүгжэмэй училищиин байшангуудта орожо, класс болон аудиторинуудыень хараhан, багшанартай уулзаhан юм. Мүн Ивалга ошоо. Ниислэл хотымнай оршон тойронхи гоё hайхан газарнуудаар ябаа. Улаан-Бургастайн дабаан дээрэ гараад, машинаhaa буухадаа: «Ямар hайхан ой модон гээшэб, эндэл хүгжэм бэшэхэ газар байна ха юм» — гээд, Бау Базаровач Ямпиловые тэбэрин, модон тулгуураараа хүбшэ тайга руу заажа, өөрын өөрсэ илгаатайгаар, ямар бэ даа, энэрхы зохидоор энеэбхилhэниинь мүнөөшье болотор мартагдаагүй.

Августын 24-нэй үдэшэ оперо болон баледэй театр соо суута композитортай уулзалга болобо. Тэрэ үдэр Д. Д. Шостаковичто Буряадай АССР-эй арадай артист гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай республикын Верховно Соведэй Президиумэй Указ газетэдэ толилогдоhон байгаа. Тэрэ үдэшэ энэ уулзалгада хабаадахаяа зорюута Москваhaa ерэhэн СССР-эй Композиторнуудай холбооной квартет, РСФСР-эй арадай артистка Н. Исакова, Москвагай гүрэнэй филармониин дуушан Ю. Белокрынкин болон бусад композиторай зохёолнуудые гүйсэдхэжэ, тэндэ байгшадай нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа hэн. Концертын урда тээ хүгжэм шэнжэлэгшэ Людмила Бедрина суута композиторай зохёохы ажал ябуулга тухай хөөрэжэ, бүгэдэниие ехэтэ hонирхуулба.

Концертын дүүрэхэдэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев Дмитрий Дмитриевич Шостаковичто Буряадай АССР-эй арадай артистын нэрэ зэргэ олгоhон тухай Хүндэлэлэй грамота бэрюулжа, хани халуунаар, үнэн зүрхэнhөө бүхы буряад арадай зүгhөө амаршалаа бэлэй.

— Социалис Буряадай ниислэл хотодо ерээд, иимэ hайн hайханаар угтагдан, хүндэлүүлжэ байhандаа, зүрхэ сэдьхэлни баяраар халина. Саашадаа үнгэн ехэ Эхэ оронойнгоо соёл культурын hалбаран хүгжэлгэдэ өөрынгөө туhа нэмэри оруулхын тула бүхы хүсэ шададалаа, мэргэжэл шадабаряа зорюулхаб гэжэ таанад, нүхэдөө, найдуулнаб. Хаба шадалаараа оролдохоб, оролдохоб, — гэхэдэнь, бүхы зал соо hуугшад хүл дээрээ бодожо, нэрьемэ удаан альга ташалга шааяшоо бэлэйл. Тэрэ үдэшэ энээгээр дүүрээгүй, харин hүни орой болотор хани ёhоной, ашатай туhатай хөөрэлдөөн үргэлжэлhэн байха.

Үглөөдэрынь хүндэтэ айлшадаа Улаан-Үдын түмэр замай вокзал дээрэ олон тоото хүн зон хани халуунаар үдэшөө бэлэй.

Иигэжэ гансашье манай орон дотор бэшэ, харин бүхы дэлхэйн элитэ ехэ, дундаршагүй уран бэлигтэй композитор, СССР-эй арадай артист, Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ болон СССР-эй Гүрэнэй шангуудай оло дахин лауреат Дмитрий Дмитриевич Шостакович Буряад оронтой, тэрэнэй ажалшадтай танилсаhан, уулзаhан юм.

П. НИМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Д. Шостакович Улаан-Үдын үйлсэдэ нютагаймнай эдиршүүлэй нэгэндэ автограф үгэжэ байна. (1969 оной августын 24)

ХЭБЛЭЛДЭ ЗАХИЛ ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨ

Ерэхэ 1982 оной хэблэлдэ захил хэхэ шухала ... эхилээд, амжалтатайгаар ябажа байна. Ав... 15-haa сентябриин 15 болотор предприяти, орга... колхоз, совхозууд болон эмхи зургаанууд ажал ... ридөө хэрэглэдэг газетэ, журналнуудта захил хэжэ ... гээ. Сентябриин 1-hээ уншагшад хэблэлдэ хубиингаа ... хэжэ эхилэнхэй. Энэ байгша оной ноябриин 1 болотор ... гэлжэлхэ юм.

Энэ шухала хэрэгэй гол зорилго гэбэл, КПСС-эй ... съездын материалнуудай, шиидхэбэринүүдэй гүнзэгы... хые хүн бүхэндэ ойлгуулха, арбан нэгэдэхи табан ... түйлай ехэ зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын ... ажалшадай тэмсэл харуулха асуудалнууд болоно.

Партийна, профсоюзай болон комсомолой орга... нуудта, партийна ба экономическа бүхы шатын hура... туhа хүргэхэ зорилготойгоор «Плакат» гэжэ КПСС ... ЦК-гай хэблэл харуулан ойлгуулха агитацида хэрэг... хэ зурагуудые гаргаха юм. Тэдэнэй дунда полити... плакадууд, промышленность, хүдөө ажахыда, соёл ... наукада, уласхоорондын байдалда зорюулагдаhан ... мэдээсэлнүүд, промышленна предприяти, барилга, ... ажахы, транспорт дээрэхи түрүү дүй дүршэл тухай ... фото-зурагууд, партийна болон экономическа hура... туhатай хэрэгсэлнүүд байхаар хараалагдана. Мүн ... «Арадай хинагшадай хүдэлмэри» тухай харуулагдаха... на. Тэдэ плакадууд ажал хүдэлмэридэ дайралдадаг ... дундануудые, нийтын зөөридэ хайра гамгүйгөөр ... гые, архидалга болон ажалай, нийтын журам эбдэ... дал хурсаар шүүмжэлхэ болоно. Тэрэшэлэн байгша ... эхилжэ, нийтын болон албан зургаануудай, гэр, бай... дые, политическэ hуралсалай кабинедүүдые ... гоёохо үнгэтэ томо плакадууд анха түрүүшынхеэ ... дахань.

Диапозитивэй нэгэ комплект соо 10 томо үнгэтэ ... гууд байха юм. Тэрэнь 310 түхэриг сэнтэй. Тус ко... соохи диапозитивүүдэй гол удхань юун бэ гэхэдэ, К... эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэе... хэрэгтэ коллектив бүхэнэй урда габигдаhан зорил... дые эли тодоор харуулха юм.

1980 ба 1981 онуудта «Плакат» гэжэ хэблэл тара... да манай республика дотор анхарал ехээр хандуула... байгаа. «Үзэл сурталай, политическо-хүмүүжүүлгын ... мэри саашадань hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК ... тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдон, ... тийна организацинууд энэ талаар бодото хэмжээ ... абаа. Хэрбээ 1980 ондо «Плакат» тараалга 3 мянга... хэригөөр дээшэлбэл, 1981 ондо — 10 гаран мянган ... ригөөр үлүүлэгдэhэн байна.

Ерэхэ жэлэй хэблэл тараалгада зарим тэды хубил... нууд хэгдээ гэжэ захил хэгшэдэй анхарал үшөө дахин ... дуулая. СССР-эй хэлхэе холбооной министрэй захи... таар хойто жэл «Вокруг света», «За рулем», «Здоро... «Иностранная литература», «Роман-газета», «Работн... «Юность», «Литературная газета» гэхэшэлэн журнал... ондоо область, хизаар, республикануудта хэгдэхэеэ бо... лобо. Захил хэгшын ондоо тээшэ ошоhоной hүүлээр, ... хэблэлынь тиишээ эльгээгдэхэ юм.

Зунай сагта багшанар, hурагшад хэдэн hараар ам... тада гарадаг. Тиимэhээ энээнhээ урда жэлнүүдтэ та... газетэ, журналнуудые гансал жэлэй түрүүшын ха... захидаг байгаа. Мүнөө тэдэнэр зунайнгаа амаралтын ... хэблэл абахагүйгөөр жэлэй дүүрэтэр захяа хэхэ ар... болоо.

Захил хэхэдээ, абонементэеэ зүбөөр бэшэхэ ... Тиигээд байбал, ямаршье hаадгүйгөөр газетэ, журна... тнай зааhан адресаартнай хүрэжэ ерэжэ байха гэжэ ... нуулалтай. Зарим ушарта хүргэн абаашалгын кар... болон абонемент хоёр дээрэтнай газедүүдэй нэрэнүүд ... ондоогоор бэшэтэй байдаг шуу. Жэшээлхэдэ, або... дээрэтнай «Правда», харин хүргэн абаашалгын кар... дээрэтнай «Правда Бурятии» гэжэ бэшээтэй байжа ... хо. Энэ ушарта нэгэ айл хоёр «Правда Бурятии» ... абаад hалаха ушартай. Үгы гэбэл, абонемент дээрэ ... адрес бэшэжэрхихэ ушар олон үзэгдэдэг. Эндэ захи... hэн хүн өөрөө гэмтэй болоно бшуу. Юрэдөөл, абонем... тон зүбөөр бэшэгты гэжэ үшөө дахин захиха байнаб.

Хэдэн хүнүүд хамтаржа бүлэг болоод захил хэхэ ... тай. Энээнэй удха юуб гэхэдэ, цех, бригада, ф... отара, гүүртэдэ хамта хүдэлэгшэд, hургуули, инст... hурагшад, хамтын байрала байгшад, байрын томо... нүүдтэ ажаhуугшад хамтаржа, дуратай газетэ, журна... дые захиха эрхэтэй болобо.

Хэблэл тараалга манай республикада жэл бүри эмх... гээр үнгэрдэг. Энэ жэлшье саг болзортоо эхилээд ... бэшээр ябажа байнхай. Партийна, советскэ, профсою... комсомолой болон бусад организацинуудай туhала... оролдолгоор энэ шухала кампаниин амжалтатайгаар ... гэрхэнь дамжаггүй.

В. ХУДУГУЕВА,
Буряадай АССР-эй республиканс...
«Союзпечать» агентствын начальн...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ» —ТАСС-ай материал. «БАМ-ай зоные ажахын талаар ашаглалгын асуудалнуудаар III Бүхэсоюзна научно-практическа конференци». «Магистраль хүдэлжэ эхилээ, магистраль барилгажа үргэлжэлhөөр»—А. Климовэй статья. «Үсэгэлдэр конференци дээрэ» —Л. Левченкын корреспонденци.

Хоёрдохи — тематическа— арадай хиналтын органуудай хүдэлмэридэ зорюулагдаhан хуудаhан. Е. Гулгоновой «Ургаса хуряалга дээрэ» гэhэн статья. Ю. Субботиной «Эдэбхитэд» гэжэ зураглал. «Ээм ээмээ түшэлсэн» —Н. Городецкиин статья. «Иимэ эрхэ хууляар олгогдонхой»— Н. А. Пустосмеховэй хэhэн хөөрэлдөөн. «Районуудhaa мэдээсэн» — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаhанда. «КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ» —ТАСС-ай материалай түгэсхэл. «Шостакович ба буряад хүгжэмшэд» —С. Хентовагай статья. «Бүмбэрсэг дэлхэйн hонин» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаhаа эльгээhэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Манай ажаhуудаг хото» гэжэ статьяе зүбшэн хэлсэнэбди». «Буряадай шулууи зураг» — Н. Добрецовой статья. «Правда Бурятии» газетын заншалта 46-дахи эстафетэ» — дурим. «Хүсэн, дүрэ, шадабари» — Н. Сергеевэй фото-мэдээсэл. Сонсохолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Непрошенная любовь»— уран hайханай фильм. 11.35 — «СССР-эй арадай артистка М. Мордасова дуулаха». 12.20 — Шэнэ hонин. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35— Ороной студинуудай баримтата фильм. 16.50 — «Лу Синь». Түрэhөөр 100 жэлэйнь ойдо. 17.35 — «Москва ба москвагайхид». 18.05 — Волейболоор Европын чемпионат. Эрэшүүл.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Саян». «Хүдөө нютагта халуун хаhа эхилэнхэй». 18.50 — «Байгал»— программа. 19.20 — «Ши ямар байнаш, студент?».

Орбита. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — Арадай инструментнүүд дээрэ наадагшадай бүхэроссин хоёрдохи конкурсдо хабаадагша В. Зажибанай концерт (балалайка). 20.15 — «Хани барисаан» — тележурнал. 20.40 — «Заключенный «Второй Авеню» — теле-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». «Жгучие тайны века» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 23.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.55 — «Түрэhэн тоонтомни эндэ»—фильм-концерт.

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Баримтата фильм. 13.10 —«Ородой искусство». «XV, XVII зуун жэлнүүд». 13.40 — География. 5 кл. «Газарай нюрууган түсэб зохёолго». 14.10 — «Илалтые асарагшад». 14.55— А. М. Горький. «Мать». 15.25 — Э. Багрицкиин уран шүлэг. 15.55 — «Совет хуули гаргалгын эшэ үндэhэн». 8 кл. 16.25 — Природоведени. 3 кл. 16.45 — «Азербайджанай гранат» — баримтата фильм. 17.00 — Э. Багрицкиин уран шүлэг. 17.30 — «На острове Врангеля» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Манай город — манай гэр».

Орбита. 18.30 — «Советскэ Союзай Герой М. П. Девятаевай «Орлёнок» телестудиин юнкорнуудтай уулзалга. 19.15 — Мультфильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Сибирь» — киножурнал — Ц. Галсановай зохё... гуулхы ажал ябуулгын ... лэй ойдо зорюулагдаhан ... жуулга. 20.40 — «Н... най түүхэ» — киноо...

Орбита. 21.00 — «М... нойрсогты, багашуул» — «Байгаалиин нюу... — баримтата фильм. Спортивна гимнастикаар ... эй чемпионат. Эрэшүүл. ... дуранай программа. 22... «Время». 22.35 — «Пер... к любви» — уран hа... фильм. (1, 2 серинүүд). И. Брамсын хүгжэм.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04687 Заказ № 222. Индекс ...